

Pētījums „Priekšlikumi Rīgas centrālās daļas publiskās ārtelpas struktūras attīstības pamatnosacījumiem”

ID Nr. RD PAD 2014/31

4.pielikums Ārvalstu pieredzes apkopojums

Pasūtītājs:

juridiskā adrese
reģistrācijas Nr.
tālrunis
fakss
e-pasts

Izpildītājs:

juridiskā adrese
reģistrācijas Nr.
tālrunis
fakss
e-pasts

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments

Amatu ielā 4, Rīga, LV-1050
90000056484
67105816
67012922
pad@riga.lv

SIA „Grupa 93”

Kr. Barona iela 3-4. Rīga, LV 1050, Latvija
50103129191
67217043
67217045
info@grupa93.lv

Rīga, 2014.gada novembris

SATURS

1. Ārvalstu pieredzes raksturojums.....	3
1.1. Viļņa (Lietuva).....	4
1.1.1. Pārskats par plānošanas sistēmu un plānošanas dokumentiem publiskās ārtelpas plānošanai	4
1.1.2. Projektu piemēri - Viļņa.....	7
1.2. Klaipēda (Lietuva)	13
1.2.1. Pārskats par plānošanas sistēmu un plānošanas dokumentiem publiskās ārtelpas plānošanai	13
1.2.2. Projektu piemēri – Klaipēda	15
1.3. Gdaņska (Polija).....	23
1.3.1. Vispārīga informācija	23
1.3.2. Pārskats par plānošanas sistēmu.....	24
1.3.3. Plānošanas dokumenti publiskās ārtelpas plānošanai	25
1.3.4. Projektu piemēri	28
1.4. Leipciga (Vācija)	39
1.4.1. Vispārīga informācija	39
1.4.2. Ieskats pilsētas vēsturē.....	41
1.4.3. Publiskās ārtelpas attīstības galvenie etapi (pārskats par publiskās ārtelpas plānošanas sistēmas izveidi).....	42
1.4.4. Plānošanas dokumenti publiskās ārtelpas plānošanai	44
1.4.5. Plānošanas sistēma.....	44
1.4.6. Projekta piemērs - Pilsētnieku parks Paunsdorf-Heiterblick	46
1.5. Prāga (Čehija)	51
1.5.1. Vispārīga informācija	51
1.5.2. Pārskats par plānošanas sistēmas izveidi un Prāgas attīstību	52
1.5.3. Pilsētplānošanas hierarhija un publiskās ārtelpas plānošanas dokumenti	53
1.5.4. Projektu piemēri	59
2. Ārvalstu pieredzes izmantošanas iespējas RVC un tā AZ teritorijā	65
2.1. Priekšlikumi plānošanas dokumentu izstrādei un publiskās ārtelpas plānošanas pārvaldības uzlabošanai	65
2.2. Priekšlikumi plānošanas dokumentu ieviešanas vērtēšanai	67
2.3. Inženiertīklu plānošanas principi blīvi apbūvētā pilsētas vidē	69
2.4. Apstādījumu sistēmas īstenošana risinājumi blīvi apbūvētā pilsētas vidē	70

1. Ārvalstu pieredzes raksturojums

Ārvalstu pieredzes raksturojuma ietvaros ir veikts pārskats par citu ārvalstu pilsētu publiskās ārtelpas plānošanas dokumentiem (to saturs, sastāvs, detalizācija). Ir vērtēti publiskās ārtelpas pārvaldības mehānismi, tai skaitā lietotie instrumenti, pārvaldes modeļi un sadarbības formas un sabiedrības līdzdalības veidi, kā arī publiskās ārtelpas pārvaldības mehānismu īstenošanas izvērtējums (t.sk. atbildību sadale atbilstoši kompetencēm starp privātīpašniekiem, pašvaldību un valsti). Ārvalstu pieredzes ietvaros ir apkopota konkrētu projektu īstenošanas pieredze izvēlētajās pilsētās, uzmanību vēršot uz pilsētām, to centru teritorijām, kas pēc vēsturiski izveidojušās pilsētbūvnieciskās situācijas, tiesiskajiem apstākļiem, klimatiskajiem apstākļiem un kultūrvēsturiskā mantojuma nozīmes ir līdzīgas Rīgas situācija un kuru pieredze varētu būt piemērota un adaptējama Rīgas situācijai. Atsevišķi vērtētie projekti neatrodas pilsētu centrā, bet pēc tajos izvirzītajiem uzdevumiem (iekļaušana pilsētās zaļajā struktūrā, ilgtspējīgi inženierkomunikāciju risinājumu, tml.) atbilst pētījumā izvirzītajam darba uzdevumam. Ārvalstu pieredzes pārskata noslēgumā (skat. 2.nodaļu) iekļauti secinājumi par publiskās ārtelpas plānošanas pieredzi un pārvaldības mehānismiem un priekšlikumi par ārvalstu pieredzes izmantošanas iespējām RVC un tā AZ. Tāpat noslēgumā ir iekļauts arī pārskats un priekšlikumi par inženiertiklu plānošanu, projektēšanu un īstenošanu ielu telpā, ņemot vērā apstādījumus, kā arī pārskats un vispārīgi secinājumi par apstādījumu sistēmas attīstības īstenošanu blīvi apbūvētā pilsētas vidē.

Tālākajā dokumentā sniegta pieredzes apkopojums par Lietuvas pieredzi (Viļņa, Klaipēda) un tādu Eiropas pilsētu pieredzi, kā Prāga, Leipciga un Gdaņska. Izvēlētajās pilsētās vēsturiski veidojušās līdzīgi Rīgai, gan laika posmā līdz II Pasaules karam, gan piedzīvojot Padomju laika plānveida un lielmēroga apbūvi. Izvēlēto pilsētu centri ir gan ar bagātu kultūrvēsturisko mantojumu (Viļņas vēsturiskais centrs un Prāgas vēsturiskais centrs ir iekļauti UNESCO pasaules mantojuma sarakstā, Leipcigas pilsētas “Mūzikas taka” ir nominēta iekļaušanai UNESCO pasaules mantojuma sarakstā, Gdaņskas pilsētas vēsturiskais centrs ir iekļauts UNESCO pagaidu sarakstā, kā piedāvājums iekļaušanai sarakstā no Polijas).

Daļa no analizētajām pilsētām ir ostas pilsētas, tās atrodas pie jūras un tām ir pieredze ūdensmalu plānošanā (Gdaņska, Klaipēda), Leipciga un Gdaņskai ir veidojušās kā industriālās pilsētas, kurās šobrīd ir jārisina postindustriālo pilsētu problēmas (piesārņojums, degradētas teritorijas, ēku pielāgošana jaunām funkcijām). Pilsētu vēsturiskajos centros, līdzīgi kā Rīgā, ir jārisina transporta problēmas, priekšroku dodot velosipēdistiem un sabiedriskajam transportam. Ņemto vērā ierobežotos ielas telpas resursu, pieredze, kas iegūta analizējot šīs vēsturiskās pilsētas, ir vērā ņemama arī plānojot Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonu.

Viena no publiskās ārtelpas problēmām ir tās izmantošana vai pielāgošana rudens/zimas apstākļiem. Līdzīgi kā Rīgā, arī izvēlētajās analizējamajās pilsētās publiskās ārtelpas lietošanā (uzturēšanās ilgums, izmantošanas veids, ārtelpu objektu lietošana, izmantošana riteņbraukšanai, tml.) ir izteikti sezonāls raksturs, ko ietekmē gan laika apstākļi, gan vēsturiskā pieredze ārtelpas (ne)lietošanā sliktos laika apstākļos. Tāpēc, risinājumi, ko šajās pilsētās lieto, lai piesaistītu cilvēkus un publisko ārtelpu padarītu vizuāli un praktiski pieejamu aukstajā sezonā ir vērtējama un pārņemama arī Rīgā.

1.1. Viļņa (Lietuva)

1.1.1. Pārskats par plānošanas sistēmu un plānošanas dokumentiem publiskās ārtelpas plānošanai

Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti

Galvenais tiesību akts, kas Viļņas pilsētā nosaka publiskās ārtelpas zaļo zonu izveidi ir nacionālā līmeņa plānošanas dokuments - **Zaļo zonu akts (2007)** ar pievienotiem normatīvajiem dokumentiem saistībā ar dažādiem zaļo zonu aspektiem: apstādījumu kvalitāti un aizsardzību, zaļo zonu attiecību pret apbūvi, zaļo zonu projektu sagatavošanu, u.c. (http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=10386). Zaļo zonu klasifikācija, kas noteikta aktā, ietekmē visus plānošanas dokumentus, kas tiek izstrādāti kopš akts ir stājies spēkā. Akts nosaka zaļās zonas hierarhijas līmeni pilsētas struktūrā, statusu (neatkarīgs vai iekļaujošs zaļajās zonās, kas ir teritorijas daļa), un veidu (parks, laukums, zaļais savienojums, pilsētas dārzs, u.c.). Zaļā telpa tiks izskatīta, ja tajā ir apstādījumi (koki, krūmi, zālājs, u.c.); pilsētas klajumi bez apstādījumiem netiek izskatīti.

Viļņas pilsētas plānošanas dokumenti

Viļņas pilsētas māsterplāns (līdz 2015.gadam) ir galvenais plānošanas dokuments. Dabas, zaļās zonas un publiskās ārtelpas nodaļa definē zaļo un publisko ārtelpu mērogu un raksturojumu: parki, skvēri, pilsētas dārzi, zaļie savienojumi, kapsētas, apstādītas platības un laukumi. Pilsētas māsterplāns skaidri definē perspektīvu izveidot upes koridoru un atsevišķas zaļās zonas, bet trūkst savienojumu starp tiem, un netiek novērtēts ielu publiskās ārtelpas potenciāls (gājēju celiņi, gājēju ielas, u.c.). Viļņas pašvaldība gatavo standartus upes koridoram, plāno esošās zaļās zonas un izstrādā un īsteno jaunas zaļās zonas. http://www.vilnius.lt/lit/Vilniaus_miesto_bendrasis_planas/201210

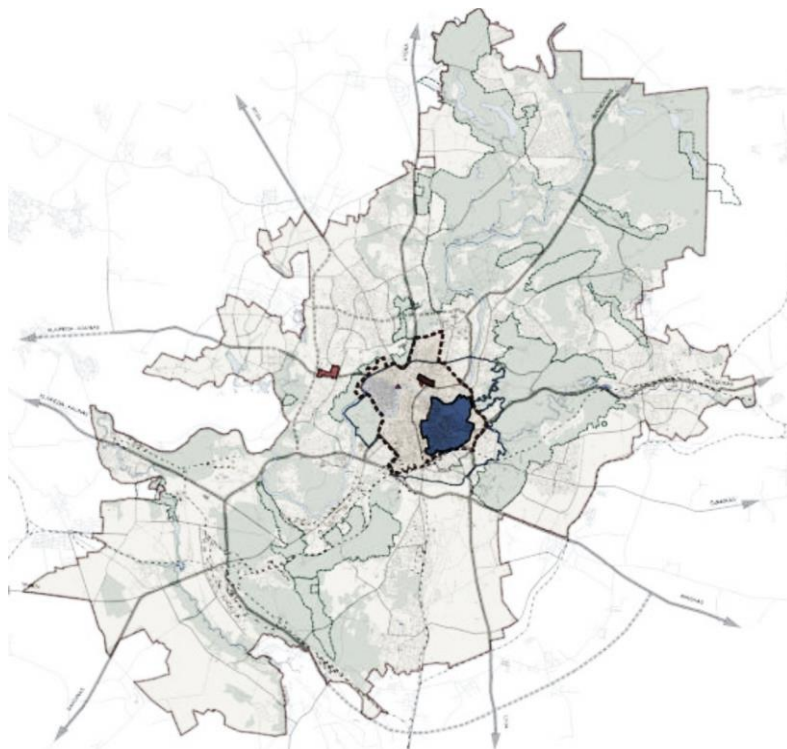
Publiskā ārtelpa un zaļās teritorijas tēma saistītajos plānošanas dokumentos

Viļņas pilsētā nav izstrādāts atsevišķs publiskās ārtelpas un zaļo teritoriju plāns. Viļņas pilsētai nav plānošanas stratēģijas publiskajai ārtelpai un zaļajām zonām, un iepriekš minētajai jaunai un atjaunotai publisko ārtelpu prioritātei. **Viļņas stratēģiskais plāns (2010-2020)** pietuvinās šādai stratēģijai, nosakot kā vienu no mērķiem vērtīgu dabas objektu, publisko ārtelpu un zaļo zonu aizsardzību un attīstību.

Konkrēti publiskās ārtelpas objekti Viļņas pilsētā ar atsevišķiem pašvaldības saistošajiem dokumentiem ir apstiprināti kā reprezentatīvas vietas, tādējādi šīm vietām nodrošinot aizsardzību un speciālus uzturēšanas nosacījumus.

<http://www.vilnius.lt/vaktai/Default.aspx?Id=3&DocId=30001862&KlasId=43>)

Publiskā ārtelpa un zaļās teritorijas telpiskās plānošanas dokumentos (speciāli nosacījumi publiskā ārtelpas un zaļo teritoriju plānošanai Viļņas vecpilsētā)

Viļņas vēsturiskais centrs ir iekrāsots zilā krāšā. Raustītā līnija iezīmē vēsturiskā centra aizsardzības zonu.

UNESCO aizsardzībā esošajā Viļņas vēsturiskā centra galvenais plānošanas dokuments ir **Viļņas vecpilsētas aizsardzības noteikumi (2004)** http://www.heritage.lt/vln_regl/index.htm. Apstādījumi kopā ar hidroloģiju un reljefu tiek uzskatīti par daļu no Vecpilsētas dabas struktūras, toties klajumi, ielas un kvartāli tiek uzskatīti par daļu no Vecpilsētas pilsētvides struktūras. Saskaņā ar vēsturisko klasifikāciju gan apstādījumiem, gan publiskajām telpām vajadzētu tikt a) saglabātām, b) saglabātām-restaurētām, c) restaurētām-atjaunotām. Attiecīgās darbības ar publisko ārtelpu un apstādījumiem var tikt īstenotas, tikai izmantojot plānošanas priekšlikumu (pilns projekta process ar būvatļaujām).

Citi dokumenti, kas arī Viļņā tiek izmantoto vecpilsētas plānošanā ir **Viļņas vecpilsētas attīstības programma (2005)** un **Viļņas vecpilsētas mantojuma projekta koncepcija (2011)**, tomēr tie ir dokumenti ar šauru detalizāciju vai vispārīgu pieeju.

Piemēram, Viļņas vecpilsētas attīstības programmas (2005) papildinājumi izklāsta galvenās publiskās ārtelpas un apstādījumu funkcijas un rekonstrukciju darbu prioritātes. Taču tur nav iekļauti norobežoti iekšējie dārzi, kam ir raksturīga savstarpēja savienojamība un panorāmas skati uz vecpilsētu. Šie dārzi ne vien nav iekļauti vienotajā Vecpilsētas zaļajā struktūrā, bet kā arī to loma kā zaļajai telpai Vecpilsētā, kas vienlaicīgi kalpo arī par skatu platforma līdz šim nav pietiekami novērtēta.

Nepietiekama informācija par Viļņas vecpilsētā esošo publisko ārtelpu un zaļo zonu iespējamo izmantošanu izraisa pretrunas par pēdējo 60 gadu laikā labi izveidotām un izmantotām publiskām ārtelpām un zaļajām zonām pēc vēsturisko ēku nojaukšanas Otrā pasaules kara laikā. Vispārējais noteikumu piemērošana veicina vēsturisku liecību saglabāšanu un atjaunošanu, taču vispārējais viedoklis bieži vien ir par labu publisko ārtelpu un apstādījumu saglabāšanai, jo sabiedrība tos ir

iecenījusi un izmanto. Bieži vien šīs ārtelpas ir sliktā stāvoklī tehniskās apkopes trūkuma dēļ pēdējo gadu laikā, un tās atrodas virs vērtīgu vecu ēku arheoloģiskām paliekām un pagrabiem. Jaunā Viļņas vecpilsētas mantojuma projekta koncepcija (2011) izskata šādu zaļo zonu saglabāšanu un arheoloģijas aizsardzību. Pagaidu apstādījumi ar seklām saknēm vai augsnes izveidošana, kas neietekmē aizsargājamās arheoloģiskās vērtības, tiek uzskatīts par atbilstošu pasākumu. Pagaidu zaļo zonu statuss viestu skaidrību sabiedrībā, un uzsvars tiek likts uz Viļņas vecpilsētas daudzo atvērto zaļo zonu atjaunošanu un saglabāšanu <http://www.kpd.lt/vsforum/>.

Viļņai ir arī daži tematiskie plānošanas dokumenti, ko ir apstiprinājusi dome, piemēram, shēma Viļņas pilsētas ūdens tīklu krastu aizsardzībai un izmantošanai atpūtas nolūkā, shēma Viļņas pilsētas un piepilsētas dabas un kultūras ainavu teritoriju piemērošana tūrisma vajadzībām, u.c. http://www.vilnius.lt/lit/Specialieji_planai/4313

Zaļo teritoriju uzturēšana

Līdz ar Viļņas pilsētas domes pieņemto lēmumu ir apstiprināta **Pilsētas zaļo zonu uzturēšanas, attīstības un apstādījumu (atjaunošanas) programma (2011-2015)**. Šīs programmas mērķis ir nodrošināt kompleksu un saskaņotu pieeju zaļo zonu aizsardzībai, uzturēšanai un attīstībai, lai izveidotu estētiski, ekonomiski, ekoloģiski un vēsturiski vērtīgu zaļo zonu tīklu.

Šīs programmas uzdevumi ietver:

- Apkopot informāciju par pašreizējo zaļo zonu stāvokli un uzturēšanu, padarot šo informāciju pieejamu sabiedrībai;
- Pievienojot informāciju ĢIS un valsts reģistra sistēmai, izveidot teritorijas robežas zaļajām zonām, kam tās nav definētas;
- Piešķirt gada budžetu zaļo zonu atjaunošanai (celiņu atjaunošana, apstādījumi, u.c.);
- Piešķirt gada budžetu zaļo telpu izstrādes un projekta izmaksām.
- Utt.

Dome ir apstiprinājusi arī **Noteikumus Viļņas pilsētas apstādījumu aizsardzībai (Nr. 1-1230)**, kas ir piemērojami visiem zemes īpašniekiem, valsts un privātajiem attīstītājiem, apkalpojošajiem uzņēmumiem u.c., kas uztur, atjauno vai attīsta Viļņas pilsētas zaļās zonas. Noteikumu mērķis ir aizsargāt zaļās zonas kā vērtīgus ainavas elementus un nodrošināt to atbilstošu izmantošanu.

2013.gadā dibināts pašvaldības uzņēmums “Viļņas pilsētas parki” (www.vilniausparkai.lt) ar mērķi administrēt un apsaimniekot zaļās teritorijas (uzsvars un nesen rekonstruēto Bernardina dārzus). Uzņēmumā katram dārzam tiek nodrošināta sava “dārznieku komanda”. Ir pierādīts, ka tas ir labs veids kā nodrošināt jaunizveidotu dārzus/parkus kvalitāti un uzlabot zaļo teritoriju kvalitāti, pielietojot radošu un profesionālu pieeju ikdienas apkopē. Tāpat tas ir viens no veidiem, kā, izveidotu atvērto telpu, kurā aizaugušas un liekas apstādītas platības uzlabojamas vienkārši retinot un veicot vietas uzturēšanas darbus. Labs piemērs ir Vinigo parks Viļņā, ārpus Viļņas vēsturiskā centra, kur ir atjaunot pieeja pie upes, pielietojot radošu pieeju uzturēšanas darbos.

Institūcijas, kas ir tieši saistītas ar publisko ārtelpu un zaļo zonu plānošanu Viļņā

- Vides ministrija, aizsargājamo teritoriju un ainavu departaments - vispārējā valsts ainava, http://www.am.lt/VI/rubric.php3?rubric_id=1343
- Kultūras ministrija, kultūras vērtību aizsardzības departaments – kultūras mantojuma ainavas

- Viļņas pilsētas pašvaldība, attīstības departaments – plānošana; transporta un uzturēšanas departaments – to ieviešana un uzturēšana, <http://www.lrkmlt/>
- Pašvaldības uzņēmums “Viļņas plāns” – pašvaldības pasūtītu projektu sagatavošana.

1.1.2. Projektu piemēri - Viļņa

Pēdējos gados Viļņā ir izstrādāti vairāki projekti, kuros veiksmīgi revitalizēta publiskā ārtelpa un degradētās teritorijas. Ieskatam 2 projektu piemēri.

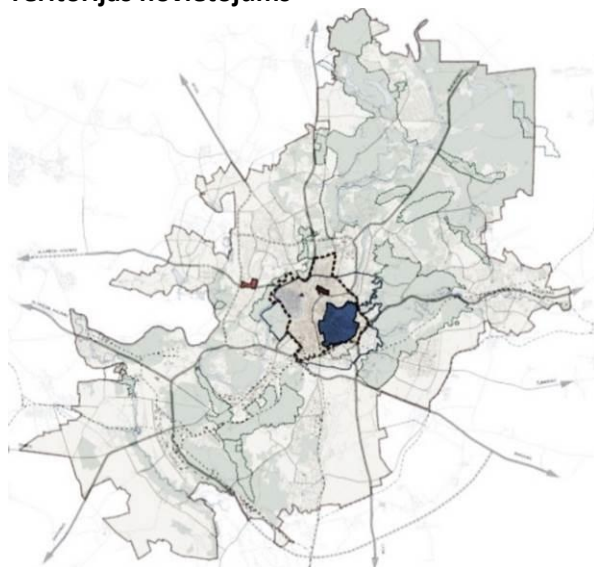
1. **Skyteks (Archiparkas)** - publiskās ārtelpas attīstības projekts (daļa no daudzfunkcionālas (jauktas) apbūves teritorijas attīstības priekšlikuma).
2. **Šventaragio skvērs**

1.1.2.1. Skyteks (Archiparkas)

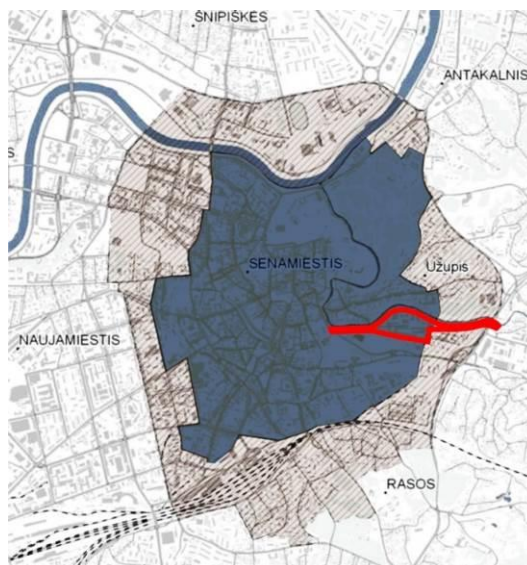
Projekta nosaukums

Skyteks (Archiparkas) -publiskās ārtelpas attīstības projekts (daļa no daudzfunkcionālas (jauktas) apbūves teritorijas attīstības priekšlikuma).

Teritorijas novietojums

Viļņas vecpilsētas teritorija (iezīmēta ar zilu krāsu)

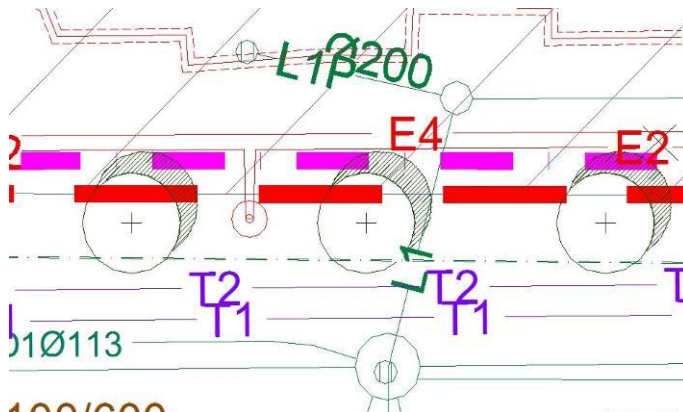
Skyteks projekta teritorijas robežas

	Plānojuma priekšlikums (konceptijā) apstiprināta 2013.gadā
Projekta veids, statuss	Uzsākta detālpilnojuma izstrāde. Lēmums par detālpilnojuma uzsākšanu apstiprināts 2014.gada vasarā.
Projekta platība	6,4ha
Projekta teritorija	Teritorija atrodas Viļņas upes ielejā, Viļņas vecpilsētas (UNESCO vieta) austrumu daļā. Vēsture liecina, ka šīs vietas attīstība sākusies XV gadsimtā. Tā veidojusies kā industriāla pilsētas daļa ar kanālu sistēmu, ceļiem, dzirnavām, audumu darbnīcām un ādu micētāvām, kā arī dzīvojamām ēkām ar dārziem. Vieta bija izdevīga, jo atradās tuvu pilsētas

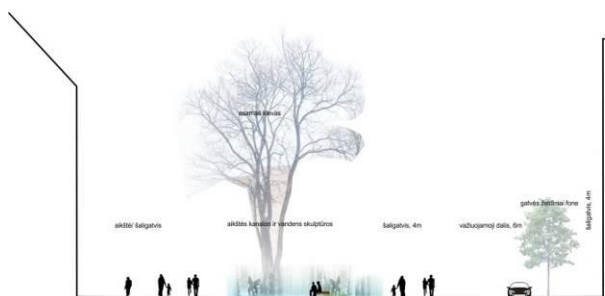
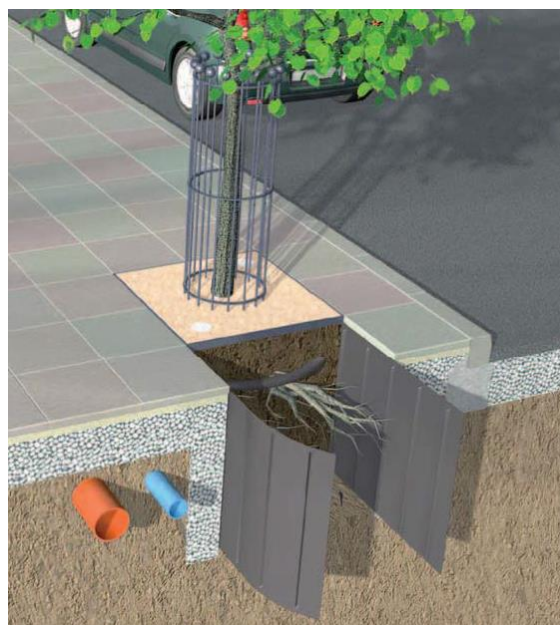
	centram un Viļņas upei. Pēc II Pasaules kara, būvējot lielus rūpniecības objektus, tika deformēta oriģinālā pilsētībūvnieciskā struktūra. Nelielo dzīvojamo māju, darbnīcu un veikalu vietā lielā teritorijas daļā uzbūvēja “Stalīna neoklasicisma” ēkas, izjaucot arī ielu tīkla struktūru. Jaunā apbūve nošķīra apkaimi no upes un pilsētas centra. Industriālie objekti un radītais piesārņojums padarīja vietu nepievilcīgu, nekoptu un nedrošu.
Īpašumu piederība	Projekta priekšlikumā veidota vienota publiskās ārtelpas struktūra, kas caurvij teritoriju – gan pašvaldības, gan privātos īpašumus, izņemot atsevišķus privātos dzīvojamās apbūves zemesgabalus. Publiskā / privātā partnerība izpaužas vienotā publisko un privāto teritoriju plānojumā ar integrētu publiskās telpas struktūru. Lai šis projekts būtu veiksmīgs, būs nepieciešama konsekventa, nepārtraukta, vienota īstenošana un kontrole attiecībā uz zemes īpašumu pārdošanu un publiskās telpas (publiski pieejamo teritoriju) saglabāšanu gan privātajās, gan pašvaldības zemēs.
Projekta mērķi un uzdevumi	Projekta mērķis ir izveidot darījumu un dzīvojamās apbūves teritoriju ar publiskās ārtelpas struktūru, kas būtu savienota ar pilsētas centru. Projektam jāveicina cilvēku vēlme dzīvot un pavadīt laiku pilsētas centrā tā vietā, lai dotos prom uz nomalēm (piepilsētu). Šāds attīstības modelis ļauj labāk izmantot sociālo un inženiertehnisko infrastruktūru un mazina transporta problēmas.
Pilsētībūvnieciskā struktūra	Vietas attīstības vēsture ir pamatmotīvs pilsētībūvnieciskās struktūras un publiskās ārtelpas plānojuma priekšlikumiem. Galvenie plānošanas nosacījumi izriet no Viļņas vecpilsētas aizsardzības noteikumiem un teritorijas detālplānojuma. Publiskās ārtelpas plānojumā atspoguļotas Vecpilsētai raksturīgās koku alejas un lokālā kultūras mantojuma refleksijas – ūdens novadīšanas kanāli, kas veido kā atsaucē uz vēsturisko sistēmu, vēsturiskajām būvēm un funkcijām raksturīgie būvmateriāli - koks un akmens.
Plānošanas ietvars, galvenās prasības, kas jāņem vērā	Pirms projekta izstrādes tika veikta urbānās struktūras izpēte, fiksējot esošos savienojumus un pārrāvumus – trūkstošos posmus. Projektā pilsētībūvnieciskās struktūras plānojuma pamatu veido apkārtējo tuvējo zaļo teritoriju savienojumi, gājēju un velosipēdistu ceļi krastmalā, kā arī jaunveidoti publiskās ārtelpas elementi teritorijā. Vēsturiskās struktūras respekts bija obligāts nosacījums pilsētībūvnieciskās kompozīcijas un publiskās ārtelpas risinājumu izstrādē.
Tehniskie dati	Projekta gaitā kļuva skaidrs, ka galvenās ielas profilā, kur paredzētas gājēju ietves un koku rindas, nav iespējas izvietot visas nepieciešamās inženierkomunikācijas. Stādāmie koki atradās pārāk tuvu inženierkomunikācijām un/vai ēkām. Risinājumi neatbilda normatīvo aktu prasībām. Vienojoties ar inženierkomunikāciju turētājiem tika rasts kompromisa risinājums. Tika paredzēts izmantot sakņu barjeras (barjeras sakņu aizsardzībai), tādejādi kokus varēja stādīt tuvāk esošajām un plānotajām inženierkomunikācijām. Normatīvos šādi risinājumi nav

skatīti, tāpēc skaidrs, ka noteikumus ir jāpilnveido. Elastīgāks risinājums tika rasts arī tāpēc, ka plānojamā teritorija atrodas vecpilsētā, kur raksturīgas šauras ielas. Tāpat pilsētas politikas nostādnes un attīstītāju līdzīgais redzējums par to, ka ielām ir jābūt apzaļumotām, bija nozīmīgs atbalsts elastīgu risinājumu izstrādei un jaunu tehnoloģiju izmantošanai.

Apstādījumu un inženierkomunikāciju izvietojuma plānā redzamas sakņu aizsardzības barjeras (zaļā dubultā svītrlīnija) gar plānoto siltumapgādes vadu. Treknā sarkanā un violetā līnija apzīmē īpašumu robežu un plānoto darbu robežu.

Risinājums koku sakņu norobežošanai no inženierkomunikācijām ar sakņu aizsardzības barjerām.

Plānotās Publiskās ārtelpas sistēmas centrālais elements.

Viļņas upes krastmalas attīstības priekšlikuma vizualizācija.

Izvērstas projekta apraksts

Kvalitatīvas integrētas ārtelpu sistēmas nozīmība tika noteikta kā prioritāte gan no Viļņas pilsētas pašvaldības, gan privāto partneru puses. Publiskās ārtelpas apzaļumošanas risinājumu izstrāde nebija vienkārša,

ņemot vērā būvniecības un inženierkomunikāciju izvietojuma normatīvu pretrunas ar apstādījumu struktūras veidošanas vajadzībām. Jauni tehnoloģiski risinājumi tika apspriesti un akceptēti, sadarbojoties projekta komandai un inženierkomunikāciju turētājiem.

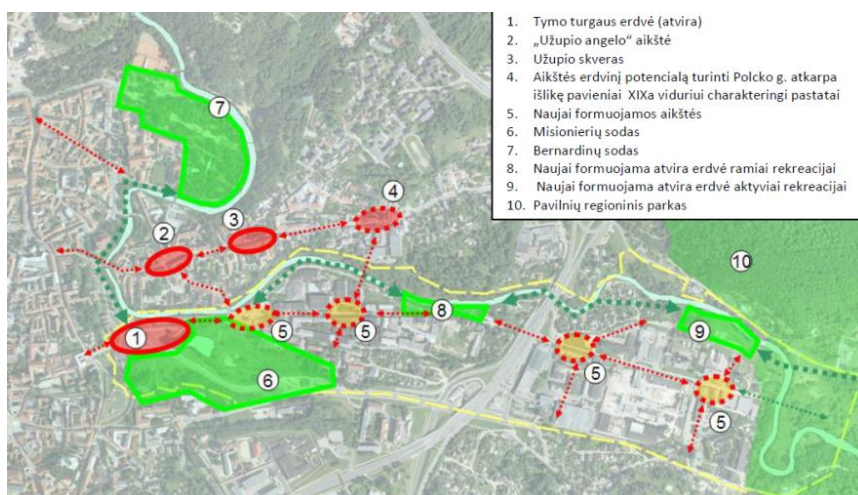
Jaunajā publiskās ārtelpas sistēmā galvenie elementi ir koku alejas, ielu dekoratīvie apstādījumi un ilgtspējīgi ūdens novadišanas risinājumi – kanāli, ar piemērotiem apstādījumu augiem.

Esošā dabas un apstādījumu teritoriju struktūra

Piedāvātā publiskās ārtelpas struktūra. Esošie dabas un apstādījumu elementi zaļā krāsā. Esošie publiskās ārtelpas elementi sarkanā krāsā.

Plānotie dabas, apstādījumu un publiskās ārtelpas elementi dzeltenā krāsā.

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji

Papildus informācija

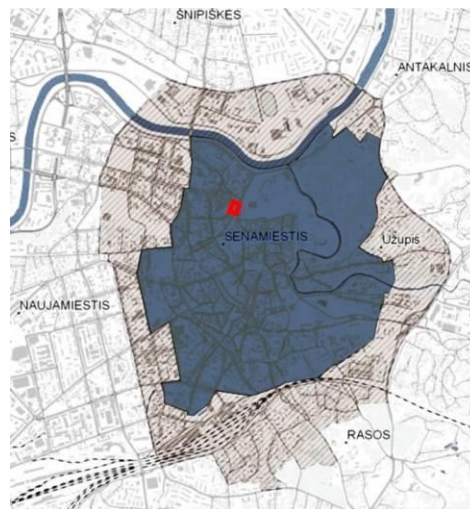
Publiskā / privātā partnerība izpaužas vienotā publisko un privāto teritoriju plānojumā ar integrētu publiskās telpas struktūru.

Projekts izstrādāts un realizējams publiskās un privātās partnerības ietvaros, sadarbojoties Viļņas pilsētas pašvaldībai un privātiem attīstītājiem.

1.1.2.2. Šventaragio skvērs

Projekta nosaukums Šventaragio skvērs

Teritorijas novietojums

Vilņas pilsēta, Vilņas vecpilsētas teritorija iezīmēta tumši zila.

Ar sarkanu iezīmēts Šventaragio skvērs Vilņas vecpilsētā.

Skats uz Šventaragio skvēru.

Projekta veids, statuss leviests

Projekta platība 0,3ha

Projekta teritorija

Publiskā ārtelpa atrodas Vilņas vecpilsētas centrālajā UNESCO aizsargātajā daļā blakus katedrāles laukumam.. Teritorija vēsturiski ir bijusi mitrājs, kas kalpojis kā dabiska robeža Lejas pili un Vecpilsētas centram jau no XIV gadsimta. Aizsardzības struktūras arī tika uzceltas skvēra teritorijā. Skvērs ir kļuvis par daļu no Vilņas pils kompleksa arhitektūras un pilsētvides un ir kļuvis par savienojumu Vilņas

	vecpilsētas centrālajai daļai austrumos un XIX-XX gadsimta jaunajam pilsētas centram rietumos.
Īpašumu piederība	Viļņas pašvaldība
Plānošanas ietvars, galvenās prasības, kas jāņem vērā	Skvēram ir nozīmīgs statuss. Jebkuriem būvniecības darbiem laukumā ir jābūt saskaņā ar ir Viļņas vecpilsētas aizsardzības noteikumiem.
Projekta mērķi un uzdevumi	Izveidot reprezentatīvu publisko ārtelpu, kuras kompozīcijā, arhitektūrā, dizainā un apstādījumos tiktu respektēta un reflektēta vietas vēsture. Skvēram ir kultūras un autentiska nozīme, tas tiek arī uzskatīts par XIX-XX gadsimta Viļņas pilsētas struktūras pārtrauktu apbūvi. Skvērs savieno Viļņas vecpilsētas centru ar XIX-XX gadsimta jauno pilsētas centru un ir salīdzinoši jauna ārtelpa (XX gadsimta vidus) .
Projekta apraksts	Padomju laikā ārtelpa arī bija laukums (B. Dauguviečio skvērs), kas laika gaitā kļuva lieks. 1999.gadā laukumam tika apstiprināts detālplānojums. Tika plānotas pazemes stāvvietas zem laukuma, tomēr šis plāns tika atmests dēļ negatīvās sabiedrības reakcijas.
Tehniskie risinājumi	Iebūvētās strūklakas bija pirmais šāda veida precedents Viļņā. Laika gaitā tās kļuva grūti uzturamas, un tāpēc tika uz pāris gadiem atslēgtas. Tagad tās ir atsākušas savu darbību (vasaras sezonā), un tas ir ļoti veiksmīgs risinājums, kas piepilda telpu ar dzīvību un pateicoties to popularitātei sabiedrībā, laukums ir viens no visvairāk irētajām ārtelpām āra kafejnīcām.
Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē	Šventaragio skvērs funkcionē kā ieeja Katedrāles laukumam ar pils kompleksu, kā arī pārejas telpa, kas ir labi savienota ar tuvējām vecpilsētas ielām. Skvērs dod iespēju novērot vērtīgu vecpilsētas arhitektūru un dabas elementus, un ir viena no domes apstiprinātajām Viļņas reprezentatīvajām ārtelpām.

Koku apstādījumi, iezīmējot Vecpilsētas mūri. Ūdens elements, atspoguļojot vēsturisko mitrāju.

Veiksmīgi risinājumi, labi piemēri

2002.gada organizētajā konkursā tika izvēlēti priekšlikumi publiskās telpas izveidei, neskatoties uz to, ka tika nopietni apsvērta šo teritoriju apbūvēt. Viļņas pašvaldība kopā ar Viļņas vecpilsētas atjaunošanas aģentūru ir uzsākušas šo procesu. Tika uzskatīts, ka teritorijas vēsturisko aizsardzības struktūru rekonstrukcija saskaņā ar Viļņas vecpilsētas aizsardzības noteikumiem, ir grūti paveicama un funkcionāli nepiemērota. Ainavu arhitekti ir ierosinājuši izmantot vēsturiskās aizsardzības struktūras, kā funkcionālu ainavas elementu teritorijas izveidē - ierosinātie paaugstinātie koku apstādījumi iezīmētu vecpilsētas mūri un zemē iebūvētās strūklakas izceltu teritorijas mitrāja vēsturi, kā arī vēsturisko „Slapjo vārtu” izcelšana.

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji

Viļņas pašvaldība kopā ar Viļņas vecpilsētas atjaunošanas aģentūru

1.2. Klaipēda (Lietuva)

1.2.1. Pārskats par plānošanas sistēmu un plānošanas dokumentiem publiskās ārtelpas plānošanai

Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti

Klaipēdā, tāpat kā Viļņas pilsētā, galvenais tiesību akts, kas nosaka publiskās ārtelpas zaļo zonu izveidi ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments **Zaļo zonu akts (2007)** ar pievienotiem normatīvajiem dokumentiem saistībā ar dažādiem zaļo zonu aspektiem: apstādījumu kvalitāti un aizsardzību, zaļo zonu attiecību pret apbūvi, zaļo zonu projektu sagatavošana, u.c.

(http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=10386). Zaļo zonu klasifikācija, kas noteikta aktā, ietekmē visus plānošanas dokumentus, kas tiek izstrādāti kopš akts ir stājies spēkā. Akts nosaka zaļās zonas hierarhijas līmeni pilsētas struktūrā, statusu (neatkarīgs vai iekļaujošs zaļajās zonās, kas ir teritorijas daļa), un veidu (parks, laukums, zaļais savienojums, pilsētas dārzs, u.c.). Zaļā telpa tiks izskatīta, ja tajā ir apstādījumi (koki, krūmi, zālājs, u.c.), pilsētas klajumi bez apstādījumiem netiek izskatīti.

Klaipēdas pilsētas plānošanas dokumenti

Klaipēdas pilsētas vispārīgais plāns (<http://www.klaipeda.lt/lit/Aikinamasis-ratas/366>) ierosina galveno pilsētas zonu renovāciju un atjaunošanu, pielāgojot tās publiskai izmantošanai. Prasības publiskās ārtelpas jautājumos nosaka, ka dabas resursu priekšlikumi iekļauj zaļās infrastruktūras tīklu, ūdens (un jūras) malas un to aizsardzības zonu uzlabošanu un papildināšanu.

Vecpilsētas atjaunošanas pasākumu plāns (līdz 2020.gadam) ar uzsvaru uz publisko ārtelpu.

Integrētā teritorijas attīstības programma (<http://www.klaipeda.lt/lit/IMG/2510>).

Klaipēdas pilsētas zaļumu un zaļo zonu aizsardzības noteikumi (2008).

Klaipēdas pilsētas stratēģiskais attīstības plāns (2013-2020) (<http://www.klaipeda.lt/lit/strateginis-pletros-planas/2202>) par galveno prioritāti izvirza pilsētas ilgtspējīgu attīstību. Šī plāna uzsvars tiek likts uz upes un jūras krastu malām, lai tās būtu sabiedrībai pieejamas un izmantojamas. Plāns nosaka, ka dažas prioritātes attiecas uz pilsētas zaļo zonu attīstību un paredz Klaipēdas kultūras identitātes veidošanu līdz ar jaunu, unikālu, kultūrai paredzētu atvērto zonu attīstību.

Klaipēdas pašvaldības pilsētas plānošanas programma Klaipēdai (2011) (<http://www.infolex.lt/klaipeda/Default.aspx?Id=3&DocId=132589>). Programmas mērķis ir sagatavot detalizētus un speciālus plānus, risināt zemes īpašumtiesību jautājumus netraucētam attīstības procesam, kā arī ĢIS sistēmas atjaunošana un uzlabotas, efektīvas sistēmas arhitektoniskā mantojama saglabāšanai un lietošanai.

Klaipēdas ekonomiskās attīstības aģentūra ir izstrādājusi dokumentu Klaipēdas vecpilsētas atjaunošanas iespēju noteikšanai (<http://www.kepa.lt/parsisiuntimui/Klaipedos-senamiescio-regeneravimo-galimybiu-studija>), (<http://www.mmap.lt/works.php?section=works#page=123>).

Īpašu zonu plānojumi vietējā/pašvaldību līmenī:

Klaipēdas pilsētas vēsturiskās daļas un aizsargājamo zonu plāns (2012) (<http://testinis.kpd.lt/lt/node/2043>) ar mērķi izveidot Klaipēdas vecpilsētas aizsargājamo zonu.

Klaipēdas pils un bastiona kompleksa mantojuma darbu speciālais plāns (<http://testinis.kpd.lt/lt/node/809>) ar mērķi noteikt mantojuma darbu prasības, iekļaujot apstādījumu tipus un šķirnes. Speciālais plāns ņem vērā esošos apstādījumus, kam trūkst vēsturiskās vērtības, jo tie ir veidoti pēdējo 60 gadu laikā, neievērojot vēsturisko kontekstu.

Vietējie detālpļānojumi:

Detālpļānojums teritorijai starp Dane ielu, Artoju ielu, Dane upi un laukumu, Klaipēda (2013) (<http://www.klaipeda.lt/lit/IMG/1602>). Šī plāna mērķis ir attīstīt tālāk Dane upes izstiepumu, kājāmgājēju infrastruktūru, atvērto un zaļo zonu, kā arī izstrādāt tālākās attīstības norādījumus un noteikumus.

Detālpārplānojums vecpilsētas centrālajai daļai ar tirgu (<http://www.klaipeda.lt/LIT/IMG/1601>) – šī plāna mērķis ir definēt jaunus zemes gabalus sabiedrības lietošanai, infrastruktūrai, atvērta un zaļām zonām, kā arī kājāmgājēju un riteņbraucēju infrastruktūrai.

Īpašie/tematiskie plānojumi ārtelpai:

Publiskās ārtelpas vecpilsētā (detālpārplānojuma koncepts, 2013) (<http://www.klaipeda.lt/index.php?-237397688>). Šī plānojuma mērķis ir veidot publisko ārtelpu tīklu pilsētas vēsturiskajai daļai, definēt lietojumu viedus, izmēru un zonu, pieeju attīstībai ar ieteicamām struktūrām, materiāliem utt., lai izceltu šīs pilsētas daļas vēsturisko auru un tēlu.

Sagatavošanas procesā ir **Klaipēdas pilsētas speciālais plāns mazajām arhitektūras formām un pilsētvides apzaļumojuma estētikas un izvietojuma principiem** (<http://www.klaipeda.lt/LIT/IMG/2442>) (<http://www.uka.lt/>). Saskaņā ar Klaipēdas pilsētas vispārīgo plānu, mērķis ir definēt prioritātes attīstībai, sagatavot pasākumus vērtīgās pilsētvides aizsargāšanai, definēt noteikumus ielu elementu un infrastruktūras objektu izvietojumam, uzturēšanai un kvalitātei. Plāna koncepcija pieejama šeit: <http://www.uka.lt/?p=373>

Sagatavošanas procesā ir arī **Klaipēdas pilsētas velosipēdu infrastruktūras speciālais plāns** (<http://www.klaipeda.lt/LIT/IMG/2329>). Šī plāna mērķis ir izplānot funkcionālu Klaipēdas pilsētas velosipēdistu celiņu tīklu, kas savienots ar nozīmīgām vietām, kur paredzētas stāvvietas. Vēl mērķis ir nodrošināt šī tīkla funkcionalitāti un izglītojošas iespējas, kā arī šī tīkla saderību ar plānoto ielas tīklu.

1.2.2. Projektu piemēri – Klaipēda

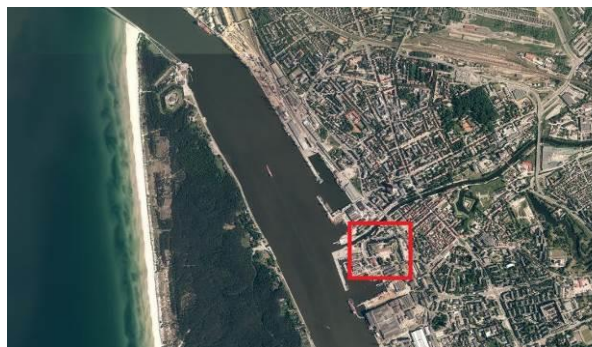
Pēdējos gados Klaipēdā ir izstrādāti vairāki projekti, kuros veiksmīgi revitalizēta publiskā ārtelpa un degradētas teritorijas. Ieskatam 2 projektu piemēri.

1. Klaipēdas pils un bastiona kompleksa atjaunošana un attīstība
2. Klaipēdas vecpilsētas tirgus apkaimes reģenerācija
3. Memel pilsēta

1.2.2.1. Klaipēdas pils un bastiona kompleksa atjaunošana un attīstība

Projekta nosaukums	Klaipēdas pils un bastiona kompleksa (mantojuma saraksta kods 848, reģ. nr. G136KP) atjaunošana un attīstība, pielāgojoties Mažoji Lietuvas vēstures muzeja ar kultūras pasākumu infrastruktūru izmantošanām, Pilies iela 4A. Pirmais posms. Tehniskais projekts: "Ziemeļu un Austrumu piekārtās sienas renovācija; pils kompleksa teritorijas projekts". Projekta arhitekts: SIA „Uostamiesčio projektas” S. Stripinienė, V. Paulionienė, G. Datkūnas, L. Bogušas. www.uostamiescioprojektas.lt
---------------------------	--

Teritorijas novietojums	Pils komplekss, atrodas Klaipēdas vecpilsētas vidū
--------------------------------	--

Projekta veids, statuss

Koncepcija un pirmā posma tehniskais projekts.

Sagatavota pils atjaunošanas koncepcija. Pirmā posma tehniskais projekts ir sagatavots 2010.-2012. Būvniecība norisinās kopš 2012.

Projekta platība

4,7 ha.

Īpašumu piederība

Pašvaldības zeme, Mažoji Lietuva muzeja izmantota

**Plānošanas ietvars,
galvenās prasības, kas
jāņem vērā**

- Klaipēdas pilsētas vispārīgais plāns nosaka nepieciešamību uzlabot pils kompleksa ārtelpu un pielāgot to publiskiem pasākumiem, konferencēm un izveidot kā pievilcīgu tūrisma galamērķi
- Klaipēdas pilsētas stratēģiskās attīstības plāns nosaka mērķi stiprināt pilsētas ilgtspējīgu attīstību un uzlabot pilsētas vizuālo kvalitāti (mērķis 3.3.), uzlabot publiskās ārtelpas vizuālo izskatu, restaurēt un atjaunot kultūras mantojuma objektus (uzdevums 3.3.2); atjaunot pili.
- Klaipēdas pils kompleksa aizsardzības plāns nosaka, ka XVIII-XIX gadsimta pils kompleksa (G136KP), nospiedums ir jāatjauno, izmantojot zemes uzbērumus, ēkas un apstādījumus.
- Tehniski ekonomiskais pamatojums pils teritorijas atjaunošanai tūrisma un kultūras vajadzībām.

**Projekta mērķi un
uzdevumi**

Pils kompleksa teritorija kļūs par tūrisma galamērķi ar svarīgu publisko ārtelpu.

Visi darbi ir sadalīti posmos:

I. Ziemeļu un austrumu piekārtās sienas atjaunošana kopā ar esošo glezniecības šķūnī. Pils kompleksa teritorijas organizācija.

II. Dienvidaustrumu un dienvidrietumu bastionu un rietumu piekārtās sienas restaurācija.

III. Pils atjaunošana.

Ar ainavu saistīti pasākumi:

"Ziemeļu piekārtā siena tiek atjaunota, izmantojot jaunu uzbērumu, kas piekļaujas pārējiem sienas elementiem. Iekšējās telpas tiks izmantotas muzeja ekspozīcijām, kā arī izglītībai".

Tehniskie dati

Esošajā un atjaunotā krastmalā ir laivu un jahtu piestātnes.

Darbi:

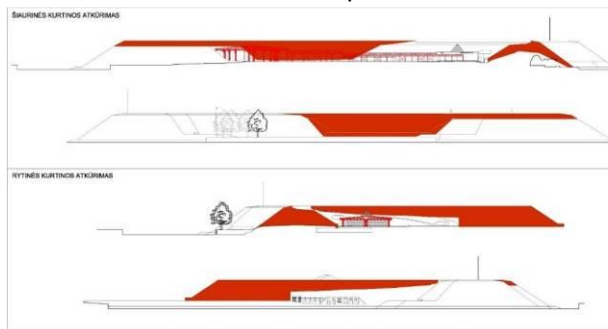
I posma darbi ietver pils pagalma bruģēšanu ar pelēka granīta granti, XVI gs. pils kontūra iezīmēta ar māla flīzēm. Bruģēšanas darbi tiek veikti ar rokām, lai aizsargātu pils pamatus. Māla flīzes izmantotas bruģēšanā, lai akcentētu pils teritorijas izmantošanas veidus. Vecais bruģakmens ir atjaunots pašreizējām vajadzībām.

Zudušo bastionu un piekaramo sienu zonas marķē ar lēzenu slīpumu un zālienu. Visi esošie koki tiek likvidēti, lai atjaunotu vēsturisko ārtelpu.

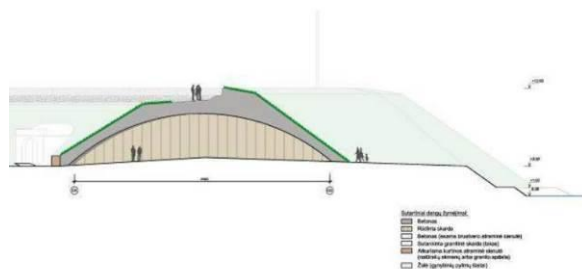
Projektēšanas darbi ietver slēptu ventilācijas sistēmu ar ventilācijas atverēm, kas atrodas pilskalna galā (bez caurulēm vai skursteņiem). Vecās inženierkomunikācijas tiek aizstātas ar jaunām savas sākotnējās atrašanās vietās.

Pils un tās teritorija darbojās starp XVI un XIX gs. Galvenās iezīmes bija pils ar pils mūriem un aizsardzības uzbūrumiem. XIX gadsimtā pils tika nojaukta un teritoriju izmantoja pilsēta. Vairākums uzbūrumu tika nolīdzināti. Padomju laikos teritoriju apbūvēja ar aizsardzības ēkām. Kopš XXI gs. teritorija ir pilsētas aizgādniecībā un sācies restaurācijas process.

Projekta apraksts

Piekārtās sienas restaurācijas šķērsgriezumus.

Pazemes zāles iekšpuse (iekšpusē ir piekārtā siena).

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji
Papildus informācija

Savienojumi ar ūdensmalas velosceļiem un gājēju ceļiem gar Dane upi, lai visa upmala ir kā nepārtraukts publiskās ārtelpas tīkls
www.uostamiescioprojektas.lt

Ekonomikas ministrija kontrolē projekta Eiropas finansējumu. Tiek izmantots arī valsts budžets, pašvaldības budžets un privātie līdzekļi
www.uostamiescioprojektas.lt

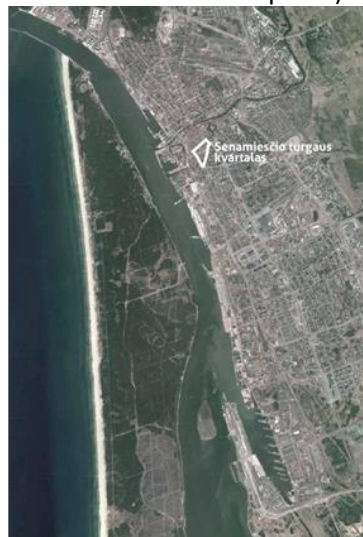
1.2.2.2. Klaipēdas vecpilsētas tirgus apkāmes reģenerācija

Projekta nosaukums

Pirms investīciju koncepcija Klaipēdas vecpilsētas tirgus apkāmes reģenerācijai.

Teritorijas novietojums

Klaipēdas vecpilsētas tirgus atrodas pilsētas vecpilsētā, un tam ir augsta pieejamība (arī ar sabiedrisko transportu).

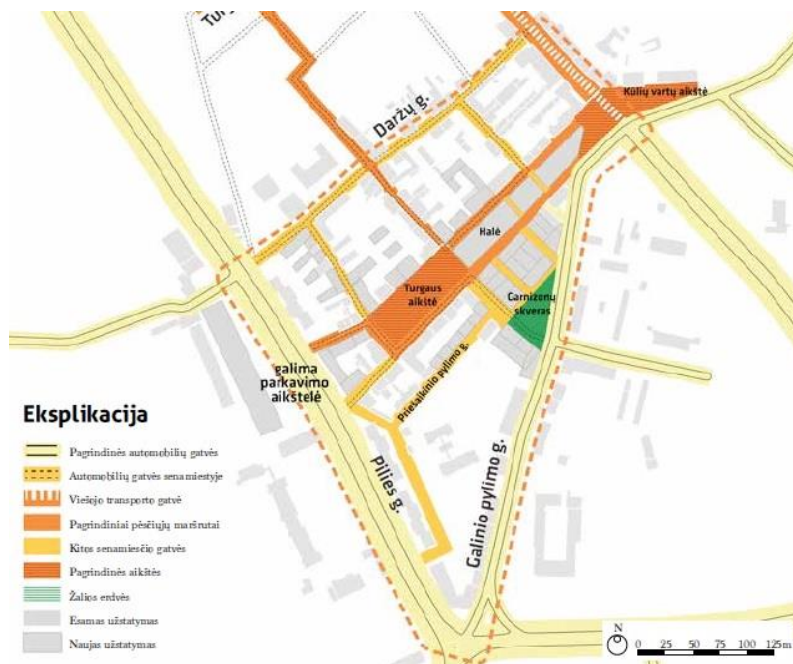
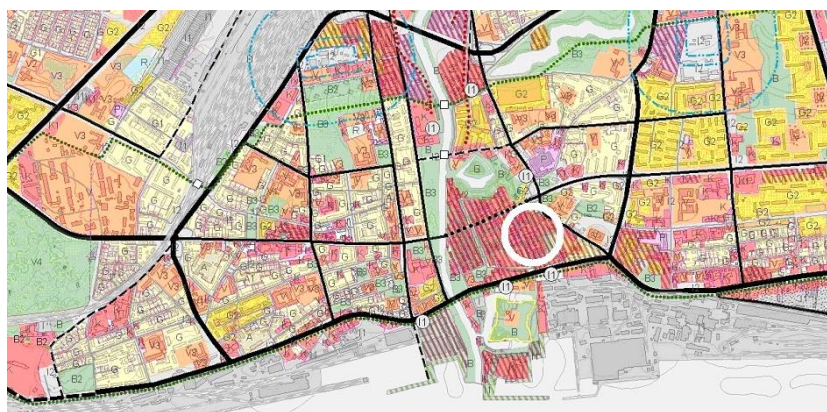
Projekta veids, statuss	Pirms investīciju dizaina koncepcija. Plāns ietver visus projektēšanas ierobežojumus un nodrošina labu pārskatu par dažādu funkciju sinerģiju. Ir nodoms dubultot tirdzniecības zāles izmēru, atjaunot publisko ārtelpu, radīt telpu jaunai dzīvojamai un komerciālai programmai un tajā pašā laikā atjaunot vēsturiskās struktūras.
Īpašumu piederība	Ieviešanas laiks 2013-2014. Pašvaldība un privātais zemes īpašnieks.
Plānošanas ietvars, galvenās prasības, kas jāņem vērā	Klaipēdas vecpilsētas tirgus atrodas vecpilsētas mantojuma teritorijas robežās un ir valsts nozīmes aizsardzības objekts, tādēļ visu attīstību vērtē Lietuvas mantojuma departaments. Galvenie vērtēšanas kritēriji ir šādi: plānam ir jāievēro pilsētas struktūra un XVIII-XIX gs. zemes gabalu struktūra, kas tiek uzskatīts par visefektīvāko veidu, kā saglabāt Klaipēdas vecpilsētas mazo mērogu. Pašlaik vecpilsētai nav skaidrs tīklojums ar pārējo pilsētu, t.s. nav skaidru maršrutu starp dažādām kultūras vai vēstures iestādēm. Tirgus atjaunošana cenšas sasniegt šo uzlabojumu – izveidojot skaidru maršrutēšanu, aizpildot ekonomisko plaisu un atjaunot vēsturisko pilsētas struktūru.
Projekta mērķi un uzdevumi	Galvenie virzieni: 1. Tirgus halles pārveidošana. 2. Kvartāls blakus esošajai zivju tirgus ēkai. 3. Tirgus laukums. Pārējie brīvie zemes gabali var tikt attīstīti atsevišķi vai pārdoti. Lai atvieglotu pirmos soļus, pašvaldība gatavo zemes izmantošanas plānu, taču vēl ir nepieciešama arheoloģijas un kultūras mantojuma izpēte.
Izvērstā projekta apraksts	Vecpilsētas tirgus neizmanto savu potenciālu pilnā mērā, Sabiedriskās ērtības ir mazattīstītas vai nepietiekamas, ēku fiziskais stāvoklis ir slikts, un ir liels daudzums pēc Otrā pasaules kara saglabājušos tukšu zemes gabalu, kas fragmentē Vecpilsētu. Ir labi, ka vecpilsētai ir centrāla nozīme pilsētas struktūrā, taču vienlaicīgi tas nozīmē, ka tajā ir aktuālas vides kvalitātes problēmas. Tāpēc katram attīstības priekšlikumam ir jābūt balstītam ilgtspējīgas attīstības principos. Galvenais mērķis ir radīt spēcīgu reģenerācijas impulsu vecpilsētas tirgus apkaimē un visā vecpilsētā. Šajā gadījumā vecpilsētas tirgus kļūs par galveno asi pārmaiņu procesā. Jaunas kultūras un ekonomikas dinamika veicināšana un radīšana ir šī koncepta galvenais mērķis. Vienots vecpilsētas tirgus apkaimes redzējums atvieglos kvalitatīvu kritēriju izstrādi turpmākai vecpilsētas attīstībai. Realizējot projektu, mērķis ir uzlabot darba apstākļus esošajiem tirgus pārdevējiem, Vecpilsētas uzņēmējiem, RKI uzņēmējiem (radošo kultūru uzņēmēji) un dzīves apstākļus esošajiem un nākotnes

iedzīvotājiem, nodrošinot jaunas publiskās ārtelpas un izveidojot jaunu sinerģiju teritorijā.

Galvenais uzsvārs publiskajā ārtelpā ir uz gājējiem un velosipēdistiem, nevis automašīnām. Tas nenozīmē, ka automašīnas nav atļautas, bet gan, ka auto satiksme ir samazināta. Jaunas publiskās ārtelpas piesaista gan vietējos iedzīvotājus, gan pilsētas apmeklētājus. Skvēru un mazo parku struktūra nodrošina vieglu piekļuvi un vitalitāti visas dienas garumā un dažādos gadalaikos.

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijā pilsētā, apkārtnē

Pilsētas māsterplāns. Baltais aplis iezīmē teritoriju.
<http://www.klaipeda.lt/lit/Miesto-bendrasis-planas/366>

Vecpilsētas tirgus apkaimes publiskā ārtelpa

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji
 Papildus informācija

1.2.2.3. Memel pilsēta

Projekta nosaukums

“Memel pilsēta”

Teritorijas novietojums

Memel Pilsēta - analizētajai teritorijai ir cieša saistība ar 19. gadsimtā labi attīstīto kokmateriālu tirdzniecību. Šeit notika kokmateriālu iekraušanas darbi un ražošanas. To apliecina arī, piemēram, ielu senie nosaukumi - Holz Strasse jeb “Kokmateriālu iela”. Teritorija bija slavena ar ļoti īpašām dzirnavām un kokzāģētavām.

Projekta teritorija Klaipēdas pilsētā iezīmēta ar sarkanu (1) un baltu (2).

Starptautiskā pilsētvides dizaina konkurss „Memel Pilsēta” 1. vietas ieguvējs, 2009.gadā.

POSMS A: mazumtirdzniecības centra un biroju ēkas izveide Naujoji Uosto ielā ar daļu no Holz laukuma un gājēju paceļamais tilts pāri Dane upei - šis solis kalpotu kā teritorijas enkurs (atšķirība).

POSMS B: dzīvojamās telpas ar mazumtirdzniecības funkciju pirmajos stāvos veidošana gar Dane upes krastmalu - tas nodrošinātu attīstītās teritorijas integrāciju esošajā publiskajā ārtelpas struktūrā un padarītu teritoriju pievilcīgāku apmeklētājiem.

Projekta veids, statuss

POSMS C (atsevišķi posmi varētu tikt izšķirti vai tas var tikt attīstīts vienā posmā):

C-1 posms: iekšējo dzīvojamās ārtelpu veidošana un jaunas krastmalas izveide ar skatu uz ostu

C-2 posms: sabiedrisko funkciju izveide: viesnīca, konferenču centrs, kazino un biroji, tai skaitā publisko baseinu, slēdzot akvatorijas ūdens rezervuāru.

POSMS D: kopienas centrs izveide ar (teātra) zāli gar Dane upi.

Īpašumu piederība

Valsts zeme.

Projekta mērķi un uzdevumi

Jaunā attīstības posma galvenā ideja ir attīstīt salu - esošo “salu” pārvērst par unikālu urbanizētu teritoriju uz ūdens ar spēcīgu identitāti, pievilcību, un augstu pievienoto vērtību. Tās sasaiste ar apkārtējo pilsētu var tikt maksimāli stiprināta, nodrošinot piekļuvi teritorijā no vecpilsētas, Pilskalna, ar kruīza kuģiem un Jauno Pilsētu.

Izvērstā projekta apraksts

Šobrīd projekta teritorija ir izolēta no citām pilsētas daļām dēļ bijušās rūpnieciskās ostas un intensīvām satiksmes ielām, tādējādi veidojot “salas” fenomenu. Iespaidis par “salu” fenomens kļūst vēl spēcīgāks, pēc tam, kad mainās teritorijas attīstības nosacījumi un parādās

nepieciešamība to pārveidot atbilstoši pilsētas vajadzībām un sasaistīt to ar pilsētu. Tās vieglu integrēšanu esošajā pilsētas struktūrā nepieļauj intensīvas satiksmes artērijas un nepietiekama teritorijas sasaistes ar apkārtējo vidi (Vecpilsētu, Dane upes otru krastu, Pilskalnu un jaunās pilsētas struktūru).

Esošai Klaipēdas vecpilsētas publiskajai ārtelpas struktūrai ir noteikta regularitāte: lielākā daļa publiskās ārtelpas atrodas gar Dane upi un tā ir vizuāli sasaistīta. Šajā gadījumā Dane upe kalpo kā savienotājs vai savienojošā ass.

Divi dažādi ūdensmalu publiskās ārtelpas tipi atrodas lejup pa Dane upi: krastmala ar jauno attīstību tuvu ūdenim un krastmala ar atpūtas (parka) funkciju un telpas morfoloģiju. Analizētā teritorija atrodas ceļā uz krastmalu un iekļaujas esošajā publiskajā ārtelpā, papildinot to. Jaunizveidotās teritorijas publiskās ārtelpas (Holca laukums un jaunā krastmala) ir izveidotas, skaidri savienojot tos ar Dane upes krastmalas asi. Priekšlikums arī ierosina pagarināt pašreizējos atpūtas krastmalu ar daudzfunkcionalitāti. Pirmie stāvi jaunajā projektā ir piemēroti sabiedriskai funkcijai.

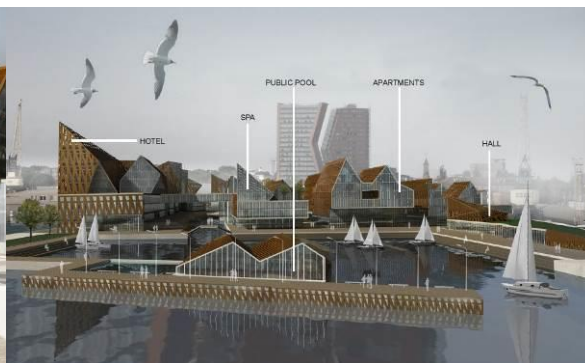
Daļa no zemes, kas iegūta no kanāla un pazemes teritorijas izrakumiem varētu tikt izmantota krasta uzbērumam publiskā baseina vajadzībām un kopienas centra zāles arhitektūrai.

Teritorijas
plāns

Skats uz teritoriju

Skats uz teritoriju

Teritorijas ārtelpa un publiskā ārtelpa ir izvietoti tā, lai tie novērstu spēcīgas vēja plūsmas veidošanos. Pasāžas caur publisko funkciju pirmajiem stāviem veido Z-formas vēja “slazdus”. Teritorijas iekšienē plānošana balstīta uz principu izvairīties no gariem koridoriem un ielām un papildus novietojot vēja šķēršļus katras joslas (atvērts/plašs koridors) galā.

Ekoloģija/ilgtspējīga attīstība:

Atjaunojamie energoresursi. Tiek plānots izmantot dažāda tipa atjaunojamus energoresursus teritorijā:

- Jaunizveidots kanāls pieļauj ūdens izmantošanu ģeotermālai siltināšanai dzīvojamajiem kvartāliem.
- Ir ieteikts pārveidot esošos ostas celtnes par vēja ģeneratoriem, izvietojot tos netālu no ostas. Tas ne tikai nodrošinātu elektroenerģiju, bet kalpotu arī kā objekts, kas izceļas apkārtnē.
- Daļā no dzīvojamā kvartāla jumtiem varētu uzstādīt saules paneļus. Kanāls var tikt izmantots kā dabisks dzesētājs tuvējā kvartāla ventilācijai un dzesēšanas sistēmām.

Veiksmīgi risinājumi

Esošo resursu izmantošana. Daļa no zemes, kas iegūta no kanāla un pazemes teritorijas izrakumiem varētu tikt izmantota krasta uzbērumam publiskā baseina vajadzībām un kopienas centra zāles arhitektūrai.

Eko-arhitektūra. Jaunizveidotais arhitektoniskais risinājums paredz dubultās (vēdināmās) fasādēs. Sabiedrisko daudzstāvu biroju ēku atrijs - plānots nodrošināt efektīvāku un videi draudzīgākus ventilācijas risinājumus zālēm. Varētu tikt izmantoti vietējie materiāli.

Neatrisinātas problēmas, neveiksmes

Likums neparedz dzīvojamās vai tirdzniecības teritorijas ostas teritorijā. Risinājums - valdības lēmums nodot minēto zemi Klaipēdas novada vai pašvaldības pārvaldībā.

Papildus informācija

Privātie līdzekļi (vēl atvērts jautājums).

1.3. Gdaņska (Polija)

1.3.1. Vispārīga informācija

Gdaņskas pilsēta atrodas Gdaņskas līča (Baltijas jūras) dienvidos. Gdaņska kopā ar Gdiņas un Sopotas pilsētām un piepilsētu apdzīvotām vietām veido metropoles teritoriju, ko sauc par Trīspilsētu (Trójmiasto) ar 1 400 000 iedzīvotājiem. Gdaņskā iedzīvotāju skaits ir 460 427.

Atrašanās vieta

Skats no augšas

Līdzīgi, kā Rīga, Gdaņska atrodas pie jūras un tai cauri plūst upe. Abās pilsētās ir unikāla arhitektūra un kultūras mantojums, post-industriālas teritorijas, kam nepieciešama tūlītēja reģenerācija, un tā vieno destruktīva plānošanas politika Padomju Savienības laikā.

Gdaņskai un Rīgai ir līdzīgi izaicinājumi – “plašās” un nevajadzīgi izplestās pilsētas struktūras integrēšana, publiskās ārtelpas uzlabošana vecpilsētā un tās savienošana ar zaļajām zonām blakus esošajās apkaimēs, radot dinamisku, ilgtspējīgu tīklu.

Panorāmas skats uz Vecpilsētu

Vecpilsēta

Nākamās divas desmitgades (2035.gads) Gdaņskā tiek plānotas, kā pilsētas “**paplašināšanās uz iekšpusi**” laiks, vēršot uzmanību un aizpildot esošās neapbūvētās vietas, ar zaļajām zonām un apbūvi, veicot degradēto teritoriju attīstīšanu un pamesto teritoriju atdzīvināšanu. Gdaņskas reģenerācijas “veiksmes stāsts” galvenokārt tiek radīts vietējā līmenī, jo valsts politika ļauj pašvaldībām veidot likumus, uzraudzīt un īstenot publiskos projektus.

1.3.2. Pārskats par plānošanas sistēmu

Plānošanas sistēma Polijā sastāv no trīs līmeņiem:

1. Valsts

- Valsts telpiskās attīstības koncepcija (*koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju*)

2. Reģionālais līmenis (*Województwa*)

- Teritorijas attīstības plāns (*plan zagospodarowania przestrzennego województwa*)

3. Vietējas līmenis (*Gminy*)

- Pētījumi par nosacījumiem un virzieniem telpiskajā pārvaldībā un vietējiem zonējuma plāniem, kas ir pamats likuma aktu izveidei.

Galvenie Polijas plānošanas sistēmas elementi ir dokumenti, kas pieņemti vietējā līmenī, jo īpaši vietēja līmeņa attīstības plāni. Vietēja līmeņa attīstības plāns (*miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego*.) ir vienīgais tiesiskais akts, visi pārējie dokumenti ir ar rekomendējošu raksturu, tie nosaka vadlīnijas plānošanai, ietekmē vietēja līmeņa attīstības plāna (VLAP) izstrādi, bet nav tiesiski akti. Gdaņskā, līdzīgi, kā citās pilsētās, ir vismaz 100 vai vairāk VLAP, kas ir specifiski katrai zonai. Plāni var tikt izstrādāti visdažādākajām pēc izmēra teritorijām, lokāli VLAP pat tikai dažām ielām. Īpaši maza izmēri plāni raksturīgi vecpilsētai. Tomēr ir gadījumi, kad plāns tiek veidots pat apkaimes līmenī.

VLAP izstrādes rezultātā tiek pieņemts dokuments, kas satur teritorijas izmantošanas nosacījumus (atļautā izmantošana, blīvums, intensitāte, būvju augstums, tiek norādīti konkrēti izmantojamie materiāli, logu aiļu dalījums, tml.).

Telpisko plānošanu Gdaņskas pilsētā nodrošina Gdaņskas attīstības birojs (Gdaņskas domes struktūrvienība, izveidota 1999.gadā). Biroja galvenais uzdevums ir izstrādāt vietējas nozīmes

attīstības plānus un citus pētījumus attīstības plānošanas jomā, kuru pasūtītājs ir Gdaņskas pilsētas dome.

1.3.3. Plānošanas dokumenti publiskās ārtelpas plānošanai

StOPPy (Pētījums par pilsētas publisko ārtelpu)

Zemāk aprakstītie publiskās ārtelpas dokumenti ir vadlīnijas VLAP plānošanai. Tai skaitā gan zaļo struktūru plāns, gan publiskās ārtelpas plāns, gan veloceļu attīstības plāns.

Kopš savas izveides birojs ir veicis uzraudzību, izstrādājis vietējos plānošanas likumus un tam ir tieša ietekme uz pilsētas attīstību. Tas ir izveidojis vairākas ļoti svarīgas politikas, ieskaitot holistisku un visaptverošu dokumentu turpmākai **Gdaņskas pilsētas publiskās ārtelpas attīstībai - StOPPy (Pētījums par pilsētas publisko ārtelpu)**.

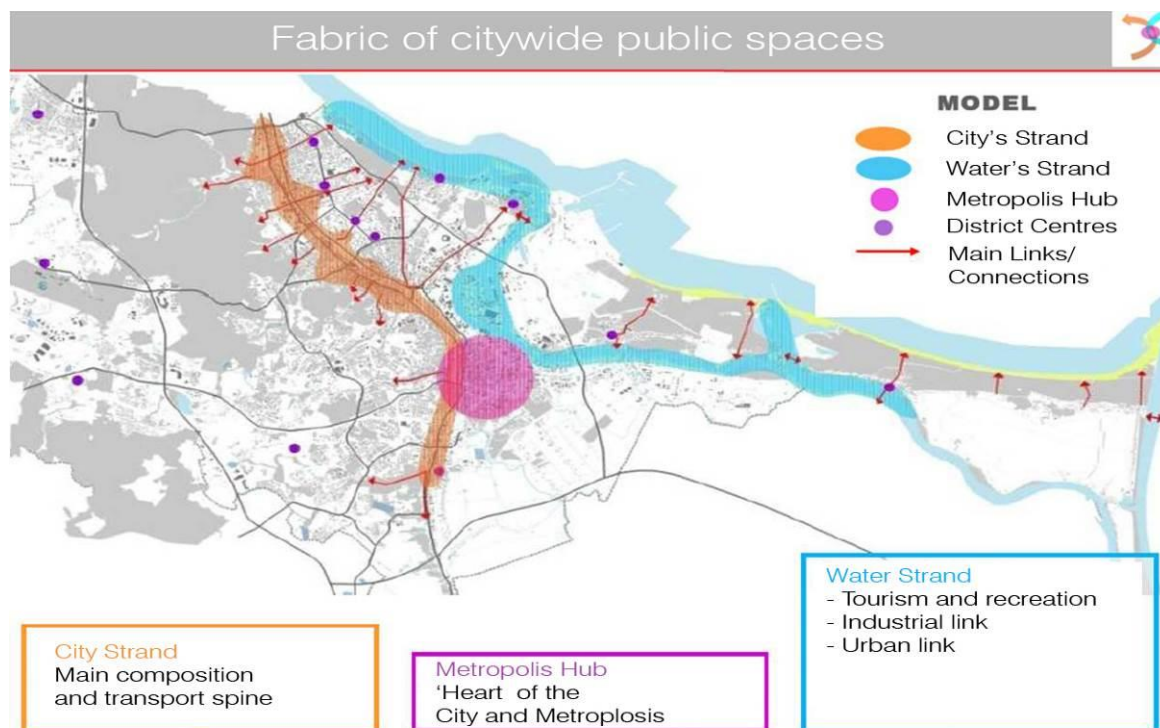
Pētījuma mērķis ir identificēt, prioritizēt un savienot pilsētas publisko ārtelpu.

Pētījuma devīze: Visa publiskā ārtelpa ir svarīga pilsētas funkcionēšanai un tās iedzīvotājiem.

Pētījuma sastāvs

1. Metodoloģija
2. Teorija, idejas – metodoloģija, 2012.gads
3. Publiskās ārtelpas struktūra, metode
4. Praktiskā ieviešana – struktūra, 2013.gads
5. Gdaņskas publiskās ārtelpas diagramma, spēkā esoša
6. Gdaņskas publiskās ārtelpas diagramma, piedāvāta

Publiskās ārtelpas galvenie elementi

Vispārēja shēma

Papildus vispārējam pārskatam, StOPPy dokuments nosaka 12 galvenās zonas, kuras ir nepieciešams prioritāri uzlabot. Sīkāku informāciju var atrast šeit:

http://www.brg.gda.pl/doc/stoppy/3_struktura_przestrzeni_publicznych.pdf

Veloceliņu attīstības plāns

Gdaņska ir centusies izveidot vienu no lielākajiem veloceliņu tīkliem Polijā. Veloceliņu tīkla kopējais garums ir 469,8 km (t.sk. 105.9 km pilnīgi nodalīti veloceliņi).

Plānošanas dokumentu **“Veloceliņi uz Gdaņsku” (STeR)** Gdaņskas dome pieņēma 2012. gada februārī (<http://www.rowerowygdansk.pl/>). “Veloceliņi uz Gdaņsku” ir viena līmeņa plānošanas dokuments ar StOPPy un atbild par veloceļu plānošanu un ieviešanu.

Šis publiski plaši apspriestais plānošanas dokuments paredz attīstīt velotīklu, velosipēdu stāvvietas, satiksmes intensitātes mazināšanas zonas un tiesisko pienākumu investoriem katrā pilsētas ielas telpu ietekmējošā jaunajā projektā izbūvēt velosipēdu autostāvvietas.

Veloceliņu karte

Veloceliņš

Veloceliņš

Zaļo teritoriju plānošana

Gdaņskas pilsētā īpaša uzmanība tiek pievērsta zaļo struktūru plānošanai un zaļā tīkla izveidei. Zaļā telpa Gdaņskā tiek plānota sekojošos līmeņos un ar šādu atbildību:

- Vides ministrija – saistībā ar vispārējo valsts ainavu;
- Gdaņskas attīstības birojs – pašvaldības pasūtītu projektu sagatavošana;
- Pašvaldības ceļu un ainavas pārvalde - ieviešana un uzturēšana.

Pilsētā parku novietojums ir raksturojams kā nevienmērīgs, un atspoguļo pilsētas sadrumstaloto raksturu (atsevišķās pilsētas daļās ir vairāki parki, bet citur nav neviena tuvākajā apkārtnē). Gdaņskas pilsēta ir piejūras pilsēta un tā ir izvietota lineāri gar piekrasti (pretēji pilsētām, kuru forma drīzāk ir apaļa/ovāla). Pilsētas struktūra ir problēma zaļo teritoriju izvietojumā, jo liela daļa parku atrodas piejūrā un ir slikti saistītas ar pārējo pilsētas daļu. Piejūras apkaimes teritorijā ir 2 Olive parki, kas atrodas gar vēsturisko *Oliwa* ūdensteci. Piejūras joslas rietumu daļā atrodas trīs parki, divi vēsturiskie spa-parki. *Wrzeszcz* apkaimes teritorija atrodas 10 parki, tostarp četri vēsturiskie parki un 4 parki, kas

izveidoti pēckara periodā. Centra apkaimē ir 6 parki, tostarp 3 vēsturiskie. Pilsētas dienvidrietumu daļā nav parku un viena no prioritātēm ir tur izveidot Moderno Parku.

1.3.4. Projektu piemēri

Pēdējos gados Gdaņskā ir izstrādāti vairāki projekti, kuros veiksmīgi revitalizēta publiskā ārtelpa un degradētās teritorijas. Ieskatam 3 projektu piemēri.

1. “Dolne miasto”, projekta “Lejaspilsētas reģenerācijas programma, Lakova iela” ietvaros
2. Jaunā Gdaņska
3. Politechnika Gdanska, projekts Gdaņskas Tehnoloģijas Universitāte – universitātes pilsētīņas reģenerācija

1.3.4.1. Dolne miasto

Projekta nosaukums

Dolne miasto

Lejaspilsētas reģenerācijas programma, Lakova iela

Teritorijas novietojums

Dolne Miasto - izvietojums

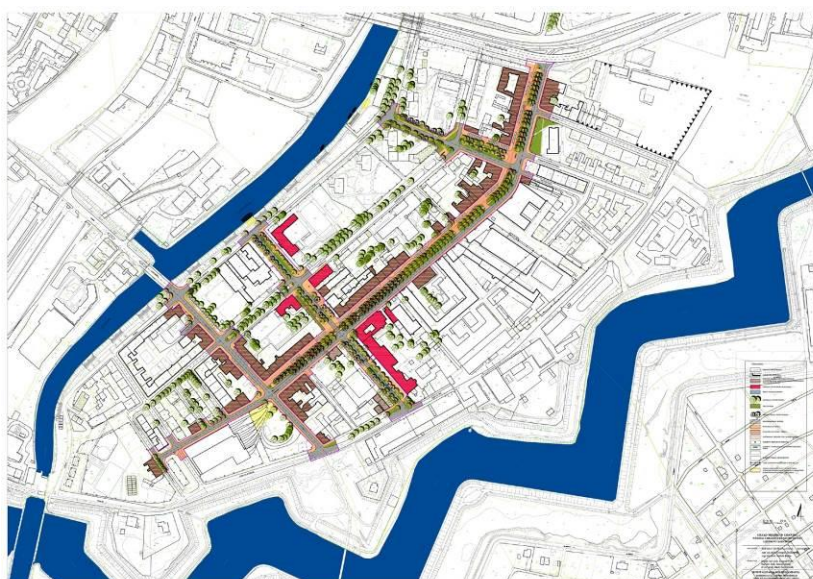

Skats no gaisa

Projekta veids, statuss

Būvniecība. Uzsākta 2014. g. februārī, tiks pabeigta 2015. g. jūnijā

Projekta izvietojums:
Lakowa un Wrobla ielas
Lejaspilsētas rajonā

Teritorijas plāns

Lejaspilsētas ielu ainava

Lakowa iela

Īpašumu piederība	Zeme atrodas Gdaņskas pašvaldības īpašumā. Ēkām dalīta īpašumpiederība – gan privātīpašums, gan pašvaldības īpašums
Pilsētībūvnieciskā struktūra	Blīvi apbūvēta teritorija ar intensīvu autotransporta kustību. Esošais ielu segums bija ļoti sliktā stāvoklī. Projekta teritorijā principā nebija apzaļumotu teritoriju un pievilcīgas ainavas.
Plānošanas ietvars, galvenās prasības, kas jāņem vērā	Esošās tramvaja līnijas sliežu pārveidošana par dalīto gājēju/velosipēdistu joslu ar jaunu ainavisku centrālo avēniju gar <i>Lakowa</i> un <i>Wrobl</i> ielām.
Tehniskie dati	Rekonstruējamās teritorijas un būves: - Braucamais ceļš - 1542 m; - Gājēju celiņi un velociņi - 707 m; - Ietves rekonstrukcijas ielas abās malās; - <i>Lakowa</i> ielas apstādījumu joslā esošās gājēju alejas modernizācija; - Esošās tramvaja līnijas savešana kārtība <i>Lakowa</i> ielas dienvidos; - Esošo centrālo zaļo joslu atjaunošana, jaunas mazās arhitektūras formas - Ietves rekonstrukcija 31 dzīvojamai ēkai (ēkas atrodas gan privātajā, gan pašvaldības īpašumā - 17 ēkas pārvalda pašvaldība un 14 ēkas pārvalda Mājokļa asociācijas padome); - Ūdensapgādes un kanalizācijas modernizācija; - Ilgtspējīgas lietus ūdens kanalizācijas sistēmas izveide.
Izvērst projekta apraksts	Gdaņskas Lejaspilsētā tika īstenota revitalizācijas programma ar mērķi novērst Lejaspilsētas progresējošo degradāciju. Tā ietver visaptverošu rīcību telpiskas plānošanas, būvniecības, ekonomikas un sociālās politikas jomā. Septiņpadsmitajā gadsimtā izveidojusies Lejaspilsēta, drīz iegūs jaunu izskatu. Lejaspilsētas revitalizācijas plāns paredz vietējo ielu, ietvju, velociņu, autostāvvietu seguma nomaiņu. Paralēli tam plānots modernizēt ūdensapgādi, kanalizāciju un lietusūdens kanalizāciju. Revitalizācija ietvers arī ietves tiešā tuvumā atrodošos ēku elementu rekonstrukciju, kā arī nolietotu ēku ar kultūras un sociālajām funkcijām renovāciju. Jaunais rajons iegūs plašu ainavisku zonu. Vairāku sociālo un izglītojošo plānu realizācijai paredzēta iedzīvotāju iesaiste. <i>Lakowa</i> un <i>Wrobla</i> ielu zona kļūs par labas apbūves un dzīvojamās teritorijas piemēru; tā būs pievilcīga vieta gan vietējiem iedzīvotājiem, gan pilsētu apmeklējošiem tūristiem. Lejaspilsētā iepļānotajos darbos ietilpst

transporta kustības reorganizācija, kas ir kombinēta ar ceļu seguma un ietves seguma nomaiņu. *Lakowa* ielas ziemeļu josla tiks pārveidota par sadalītu gājēju joslu, turpretim dienvidu puse, kas atrodas rūpnīcu tiešajā tuvumā, tiks atstāta maģistrālajai kustībai. Tiks uzlabota ainava, izveidota jauna koku aleja *Lakowa* un *Wrobla* ielu centros, ar atbilstošām mazās arhitektūras formām. Saglabātais tramvaja sliežu ceļš (ziemeļu brauktuve) tiks izmantots vēsturisko tramvaju un transportlīdzekļu izstādei.

Piedāvātie risinājumi

Esošais segums

Plānotais segums ar atjaunotām sliedēm

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē

Lakowka un *Wrobela* ielu centrā, kas šobrīd ir pamesta un ar automašīnām aizņemta josla, tiek plānota atdalīta gājēju ceļa ar grants segumu izveide. Papildus plānota telpa instalācijām un skulptūrām no galerijas “*Galeria Zewnętrzna Miasta Gdańska*”. Gar galvenajām Lejaspilsētas ielām papildus plānota atdalīta veloceļu izveide. *Lakowa* ielā un tās apkārtnē plānots labiekārtot gan cietos segumus, gan zaļo zonu, izvietot ārtelpas mēbeles, mākslas objektus, atjaunot vēsturisko tramvaja līniju, atjaunot vēsturiskās ēkas, lai šī pilsēta atgūtu savu spožumu un tāpat kā savas slavas gados kļūtu par vietu iedzīvotāju pastaigām un atpūtai.

Neatrisinātas problēmas, neveiksmes

Problēmas ar ko saskarās projekta īstenotāji bija, kā nodrošināt nozīmīgu zaļās teritorijas struktūru blīvi apdzīvotā pilsētas vidē. Tehniskās problēmas sagādāja tas, kā nodrošināt esošo inženierkomunikāciju atjaunošanu, īpaši lietussūdens novades sistēmu. Šobrīd aktuālākā neatrisinātā problēma ir vēsturisko ēku aizsardzība un restaurācija. Lielākā daļa no ēkām atrodas iedzīvotāju asociācijas īpašumā, bet asociācijai trūkst līdzekļu, lai nodrošinātu ēku restaurēšanu.

**Plānojuma/ projekta
izstrādātāji un ieviesēji
Projekta izmaksas**

Procesa vadība – Gdaņskas Mājokļa asociācijas padome.

Kopējās programmas izmaksas ir PLN 36 milj.

Papildus informācija

file:///C:/Users/GA/Downloads/www.gdansk.pl_32660.pdf

http://www.drmg.gdansk.pl/readarticle.php?article_id=338

<http://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Zielone-swiatlo-dla-Dolnego-Miasta-n44776.html#>

<http://www.gdansk.pl/ue,1217,14769.html>

1.3.4.2. Jaunā Gdaņska

Projekta nosaukums

Jaunā Gdaņskas pilsēta – Gdaņskas bijušās kuģu būvētavas zonas jauktas izmantošanas revitalizācijas projekts.

**Teritorijas novietojums
pilsētā**

Jaunā Gdaņskas pilsēta - izvietojums

Jaunā Gdaņskas pilsēta - ģenerālais plāns

I fāze 10.2012-2013

Projekta veids, statuss

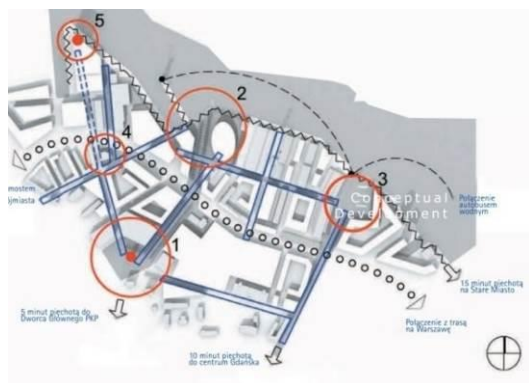
Nākošā fāze vēl nav uzsākta.

Projekta izvietojums

Jaunā Gdaņskas pilsēta atrodas septiņu minūšu gājiena attālumā no centrālās dzelzceļa stacijas un piecpadsmit minūšu gājiena attālumā no Gdaņskas vecpilsētas. Šai centrāli izvietotai un vēsturiski nozīmīgai ūdensmalai raksturīga unikalitāte un daudzveidīgs salikums no jaunās urbānas un publiskās telpas.

Projekta platība

26,4ha

Teritorijas izmantošanas plāns un galvenā publiskā telpa

Jaunās Gdaņskas pilsētas projekta mērķis ir atjaunot un saglabāt ēkas un industriālos pieminekļus doku teritorijā, pārveidojot nolaistu industriālo zonu par mūsdienīgu jauktas izmantošanas teritoriju. Projektā paredzēts ņemt vērā pilsētas teritorijas vēsturisko veidolu un vienlaicīgi piešķirt mūsdienīgus vaibstus, savienojot Gdaņskas pilsētas centru ar ūdensmalu Jaunajā Gdaņkā. Šobrīd tas ir viens no lielākajiem ūdensmalas revitalizācijas projektiem Eiropā. Jaunā Gdaņskas pilsēta ir jauns jauktas izmantošanas reģenerācijas projekts, kas aptver 2,4 hektāru no bijušās kuģu būvētavas zonas. Projekta realizācijas rezultātā tiks izbūvēta virkne jaunu ēku, kas izvietotas starp doku teritorijas vēsturisko apbūvi. Tādējādi tiks nodrošināta izmantošanas daudzveidība: biroji, mākslas studijas, dzīvokļi, iepirkšanās, viesnīcas un konferenču zāles, bāri, restorāni un plaša publiskā telpa un promenāde gar ūdensmalu, ieklāta ar dēļu segumu.

Situācijas apraksts

Pirms

Pēc

Īpašumu piederība

22 ha, pieder privātajam uzņēmumam (BPTO),
4,4 ha atrodas tirdzniecības centra konsorcijs īpašumā

Pilsētībūvnieciskā struktūra

Privāta, postindustriāla teritorija.

**Plānošanas ietvars,
galvenās prasības, kas
jāņem vērā**

Padarīt pieejamu ūdensmalu, radīt ilgtspējīgu attīstības projektu, kas nodrošina pareizo publiskās un privātās telpas attiecību un tiek piedāvāts sabalansēts piedāvāto funkciju klāsts (tirdzniecība, ēdināšana, dzīvojamā apbūve, kultūras funkcija).

Komercizmantošana - izstādes telpa, izrāžu telpa, kafejnīcas, bāri un restorāni, kas nodrošinās izklaides iedzīvotājiem, viesiem un darbiniekiem. Kafejnīcas, bāri, restorāni un veikali nodrošinās dinamisku ūdensmalas atmosfēru.

Plānotās funkcijas

Jauktas izmantošanas teritorijas - Jaunās pilsētas ūdensmala aptver pietātnes ēku sēriju, kas atjaunojamas par doku stila dzīvokļiem ar birojiem pagalma pusē. Starp vēsturiskajām ēkām paredzēts izbūvēt daudzdzīvokļu ēkas ar balkoniem.

Savienojums ar Gdaņskas Vecpilsētu ar ūdenstransportu un atjaunotu promenādi.

Tiek paredzēts, ka Jaunā Gdaņskas pilsēta kļūs par pievilcīgu vietu darbam, dzīvošanai un brīvā laika pavadīšanai. Plānā paredzēts iekļaut pēc iespējas vairāk esošo ēku, saglabāt un akcentēt teritorijas unikālo raksturu. Teritorija tika sadalīta četrās apakšzonās, jeb apkaimēs, kas savstarpēji savienotas ar laukumiem un zaļo telpu, veidojot tīklu, kas ir pilnīgi pielāgots gājēju kustībai. Katrai zonai piemīt savs ēku un publiskās telpas raksturs. Visas autostāvvietas izvietojamas pazemē, tādējādi maksimāli paplašinot publisko ārtelpu.

Apkaimju raksturojums:

**Izvērstis projekta
apraksts**

Imperiālā kuģu būvētava – jauktas izmantošanas komplekss ar birojiem, dzīvokļiem (renovētas doku telpas), veikaliem, bāriem, kafejnīcām ar pagalmiem, izvietotiem starp jaunām un atjaunotām industriālām ēkām. Teritorijas, laukumus pie ūdensmalām paredzēts izmantot kā dažādu mākslas pasākumu norises vietas. Tā būs mazo un vidējo uzņēmumu centrālā atrašanās vieta, kā arī kļūs par pievilcīgu izvietojuma vietu mazākiem uzņēmumiem, ieskaitot start-up uzņēmumus.

Strādnieku rajons – nosaukums atspoguļo vēsturisko izvietojumu blakus bijušajiem strādnieku mājokļiem (šobrīd pastāv). Izvietoti tuvu esošajām tramvaju un dzelzceļu stacijām. Attīstības plānā paredzēts aizpildīt neapbūvētās teritorijas ar jauniem pieejamiem mājokļiem. Šīs vietas bagātajā sociālajā kontekstā ietilpst arī tā spilgtā radoša kopiena. Jaunās Gdaņskas pilsētas mērķis ir saglabāt šo radošo tradīciju Strādnieku apmetnes apkaimē.

Kuģu būvētavas galerija – šīs zonas dominante būs Kuģu būvētavas galerija – pilsētas iepirkšanas un brīvā laika pavadīšanas centrs. Galvenā pieeja tiks nodrošināta no gājēju Brīvības ceļa un no ziemeļiem no *Nowa Walowa*.

Ostas rajons tiek plānots galvenokārt kā dzīvojamā ūdensmalas vide, ar tādiem galvenajiem elementiem kā ūdensmalas viesnīca, laivu un jahtu osta. No Imperiālās kuģu būvētavas to atdala Imperiālais Baseins (datēts ar 1875.g.). Šeit tiks izveidota vietējā Ostas tirdziņa nojume, kur tiks piedāvāti svaigi produkti, kā arī izvietots specializētais tirdziņš.

Ūdensmalas pastaigu celiņš

Kopējais apbūves laukums 450 000m².

750 000m² jaunas apbūves platības.

450 000m² biroju telpas.

50 000m² tirdzniecības un atpūtas.

200 000m² dzīvojamās apbūves.

10 000 jaunu darba vietu.

I etapa izbūve notiek kopš 2012.gada oktobra.

Tehniskie dati, kopējā pilsētas infrastruktūra

Ielu infrastruktūra tika izbūvēta publiskās un privātās partnerības rezultātā, pamatojoties uz līgumu starp A/S “BPTO Gdansk Development” un Gdaņskas pašvaldību.

Investīcijas, kas veiktas saskaņā ar pašvaldības vadlīnijām, sniedz reālu iespēju revitalizēt bijušo kuģu būvētavas zonu un radīt ilgi gaidīto Jauno pilsētu. *Nowa Wałowa* savienos *Al. Zwycięstwa* pie *Brama Oliwska* ar bijušo kuģu būvētavas teritoriju –nākotnes Jauno pilsētu.

Paredzēta *Nowa Wałowa* izbūve aptuveni 1,2km garumā ar 200m virszemes parēju un 67 m viaduktu virs maģistrāliem sliežu ceļiem un visu pieguļošo ceļu atjaunošanu.

Veloceliņš uz Nowa Wałowa

Neatrisinātas problēmas, neveiksmes

Galvenās problēmas ar ko sastapās projektā bija jaunās infrastruktūras apjoms, kam bija jābūt uzbūvētam I fāzes laikā. Jauns ceļš, tilts, inženierkomunikācijas bija jābūvē un jāpaplašina, lai nodrošinātu jaunā projekta izveidi.

Šobrīd jo projām problēmas sagādā vēsturisko ēku pārveide un integrēšana mūsdienīgā, ilgtspējīgā apbūvē.

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji Projekta izmaksas

Procesa vadība – Gdaņskas Mājokļa asociācijas padome.

Līguma galīgā vērtība ir ~62 000 000 PLN un finansējumu nodrošināja A/S “BPTO Gdansk Development”.

Papildus informācija

<http://ycgdansk.com/>

1.3.4.3. Gdaņskas Tehnoloģijas Universitāte

Projekta nosaukums

Gdaņskas Tehnoloģijas Universitāte – universitātes pilsētiņas reģenerācija

Teritorijas novietojums pilsētā

Gdaņskas Tehnoloģijas Universitātes
novietojums pilsētā

Esošās situācijas plāns

Projekta veids, statuss Dizaina koncepts. Attīstības etapu ietvara izstrāde

Projekta platība 68ha

Projekta izvietojums

Teritorijas plāns

Universitātes pilsētiņa sastāv no vairākām ēkām, būvētām dažādos arhitektūras stilos pēdējo simts gadu periodā. Monumentālās Galvenās ēkas dizainu holandiešu neorenesanses stilā 20.gs. sākumā izstrādājis Alberts Karstens un šī ēka ir universitātes simbols.

Situācijas apraksts

Projekta galvenā ideja ir atvērt universitātei apkārt esošo teritoriju zaļajai, pievilcīgajai publiskajai ārtelpai, savienojot ar celiņiem, parka laukumiem, mežiem un *Wrzeszcz* ielām. Universitātes pilsētiņa būs pievilcīga vieta vietējiem iedzīvotājiem un studentiem, apvienojot fragmentēto apkaimes ārtelpu. Tiek plānota arī aktīvo zonu izveide ar mērķi izstādīt Universitātes pētniecības un zinātniskas darbības rezultātus. Plāns paredz izveidot telpas studentu izstrādāto jauno tehnoloģiju, pieminekļu, skulptūru un instalāciju prezentēšanai dabas vidē. Ideja ietver universitātes pilsētiņas atvēršanu pret pilsētu un ieejas punktu skaita palielināšanu ar mērķi *atvērt* celiņus un iekšējas takas, tādējādi savienojot universitātes zonu ar pārējo pilsētu. Tas ir savienojumu starp dabu un esošo struktūru izveides koncepts, ieskaitot vēsturisko ēku akcentēšanu, publiskās telpas savienošanu un radošu dabiskās vides izmantošanu, piemēram, pastāvošo *Karalisko strautu*.

Mākslas iela

Studentu forums

Īpašumu piederība

Zeme ir Gdaņskas Tehnoloģiju Universitātes īpašumā.

Pilsētībūvnieciskā struktūra

Pastāvoša universitātes pilsētiņa ar jauktas vēsturisko un mūsdienu ēku apbūvi.

Plānošanas ietvars, galvenās prasības, kas jāņem vērā

Integrēt jauno stāvvietu stratēģiju, esošās ēkas un publisko telpu mūsdienīgā un ilgtspējīgā, gājējiem draudīgā vidē.

Izvērstā projekta apraksts

Viena no projekta prioritātēm ir izveidot plānu universitātes pilsētiņas pievilcīgai un mūsdienīgai ārtelpas sistēmai. Mērķis ir izveidot vietas mākslas izstādēm, arhitektūrai un mūsdienu tehnoloģijām. Publiskā telpa ir izveidota pēc kontinuitātes principa, turpinās caur celiņiem, iekšējām ielām, laukumiem un izstādes vietām. Šajā projekta realizācija jau ir pieņemts lēmums par atsevišķiem laukumiem. Pirmais no šiem atklātajiem laukumiem (pa kreisi no ieejas pa galvenajiem vārtiem) no esošā parkā kļūs par Studentu forumu. Forumā studenti rīkos pasākumus, piemēram, studentu festivālus un jauno arhitektu lielmēroga projektus. Papildus tam forumu plānots izmantot kā vietu studentu atpūtai. Nedaudz tālāk plānots ārējais amfiteātris, kur pavasarī un vasarā paredzēts ārtelpu kino. Mākslas un tehnoloģiju ielas – divas paralēlas gājēju zonas, projektētas starp Elektrotehnikas fakultāti un Galveno ēku. Mākslas ielā ieplānota izstādes telpas izveide un Arhitektūras fakultātes skulptūras darbnīcas pārvietošana, tādā veidā garāmgājējiem būs iespējams novērot jaunus māksliniekus darbībā.

Aiz *Siedlicka* ielas, gar veco Elektrotehnikas, telekomunikāciju un informācijas fakultātes ēku ieplānots Mediju laukums. Šeit plānots iekļaut jaunākās mediju instalācijas, tādas kā intelektuāliskās interaktīvās laternas. Šāda laukuma izveide, ekspozīcijas iespējas stiprinātu ETI fakultātes nodaļu (ETI nodaļa un arhitektūras nodaļa) sadarbību izpētes jomā. arhitektūras nodaļas sadarbību izpētes jomā.

Mediju laukums

Mediju laukums

Tehniskie dati

68ha universitātes ēku un atbalstošās infrastruktūras, 25 000 studentu un 1200 strādājošajiem.

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē

Universitāte pilsētiņā līdz šim ir bijusi salīdzinoši noslēgta teritorija, ar savu iekšējo funkcionalitāti. Plānojot teritoriju ir jāņem vērā, ka tā ir jāsavieno ar pārējo pilsētu, tā paplašinot kvalitatīvu ārtelpas tīklu, kas izmantojams visiem pilsētas iedzīvotājiem.

Projekta mērķis ir *atbloķēt* visus “ieejas punktus” teritorijā, kas ir nepamatoti noslēgti vai, kuru izmantošana ir apgrūtināta. Izveidot pievilcīgu publisko telpu savienojošu sistēmu, kas atvērta gan iedzīvotājiem, gan studentiem. Atjaunot Karalisko strautu atbilstoši tā 19.gs. shēmai. Būtisks transportlīdzekļu satiksmes samazinājums un autostāvvietu racionalizācija ar mērķi pārvietot visas autostāvvietas pazemē.

Problēmas, galvenie plānošanas uzdevumi

70.gados *Karaliskais strauts* tika aprakts/ienests pazemes kanālā. Tas ietekmēja teritorijas hidroloģisko režīmu, radot biežu universitātes pilsētiņas ēku applūšanu. Tāpēc ambiciozākā projekta daļa ir *Karaliskā strauta* atjaunošana, kas ir viens no trim galvenajiem strautiem, kas veido *Wrzeszcz* rajona kultūrālo un ģeogrāfisko identitāti.

Wrzeszcz rajona ūdens sistēmas rekonstrukcijas darbi ir viens no nopietnākajiem pēdējo gadu uzdevumiem Gdaņskas pilsētā. Līdzšinējā laika posmā daļēji ir īstenots *Strzyża strauta* reģenerācijas projekts.

Karaliskā straute atjaunošana Gdaņskas Tehnoloģiju Universitātes pilsētiņā būtu Gdaņskas ūdensapgādes sistēmas reģenerācijas turpinājums.

Plānojuma/ projekta izstrādātāji un ieviesēji

Gdaņskas Tehnoloģijas Universitāte (valsts finansējums, jo universitāte ir valsts universitāte).

Papildus informācija

<http://www.pg.gda.pl/campus/>

1.4. Leipciga (Vācija)

1.4.1. Vispārīga informācija

Leipciga atrodas Saksijas federālajā zemē, Vācijā, 150km uz dienvidaustrumiem no Berlīnes, četru upju – *Elster, Parthe, Luppe un Pleisse* – saplūšanas palienē. Palienē dominē *Auenwald* mežs, kas ir viens no lielākajiem aluviālajiem mežiem Centrālajā Eiropā. Šis unikālais biotops izplešas 950ha “zaļā pirksta” formā no dienvidu kalnrūpniecības teritorijām uz pilsētas ziemeļrietumiem, savstarpēji savienojot pārējos zaļos radiālos posmus un Zaļā apla sistēmu.

Vācijas federālā karte, raksturojošā Saksijas (Sachsen) federālo zemi un Leipcigas sakaru ar Berlīni

Pilsētas kontekstuālā karte, atspoguļojošā lokveida mežu *Auenwald*, ceļu radiālus savienojumus un plašu ūdensobjektu tīklu.

Pašvaldības platība ir 298 km², aptuvenais iedzīvotāju skaits – 530 000, blīvums – 1685iedz./km². Liepciga ir otrā lielākā pilsēta Vācijā. Zemes izmantošana ir daudzveidīga, aptuveni 3,7% sastāda dzīvojamā teritorija, 2,4% – rūpnieciskā teritorija, 11,5% – tehniskā infrastruktūra, 7% – mežs, parki un rekreatīvā infrastruktūra, 5,8% – urbānā zaļā telpa, 14,8% – lauksaimniecības zeme, 42,4% – pamesta zeme un karjeri, 2,2% – ūdens virsma, 1,9% veido ielu apstādījumu 35 000 koki.

Leipciga ir universitātes pilsēta ar 30 000 studentu un tai ir nozīmīgs kultūras mantojums, ieskaitot Johanu Sebastianu Bahu, Mendelsonu, Rihardu Vāgneru, Johanu Volfgangu Gēti, Mārtiņu Luteri, Nīči, Leibnicu. Tai ir kompakts pilsētas centrs, kas ir būtiski pielāgots gājēju kustībai, ietver pārsteidzošu arhitektūras stilu un tipoloģijas daudzveidību, tai skaitā baroka, jūgendstila un modernisma stilā celtās

publiskās ēkas un rūpnieciskās dzirnavas gar Karl Heine kanālu (piemēram, Spinnerei). Pilsēta piesaista vairāk nekā 800 000 tūristu gadā.

Karl Heine kanāls ar dažāda veida mājokļiem un renovēto septiņstāvu rūpniecisko ēku.

Jaunas Paulinum Universitātes un Augusteum ēkas pilsētas centrā.

Grimmaische – rekonstruēta iepirkšanas iela.

Jaunā Operas ēka uzcelta 1960-s gados iekšējā riņķī pie Schwanenteich ezera.

Uz Reichstrasse esošā Kaffeehaus Riquet° ietilpst pilsētu reprezentējošajā jūgendstila ēku kolekcijā.

1905. g. uzceltais Pleissenburg tornis pie Neues Rathaus.

Jaunā mūsdienu telpa iekšējā kodolā attīsta jaunu pieeju fiziskai videi un mākslai publiskajā telpā.

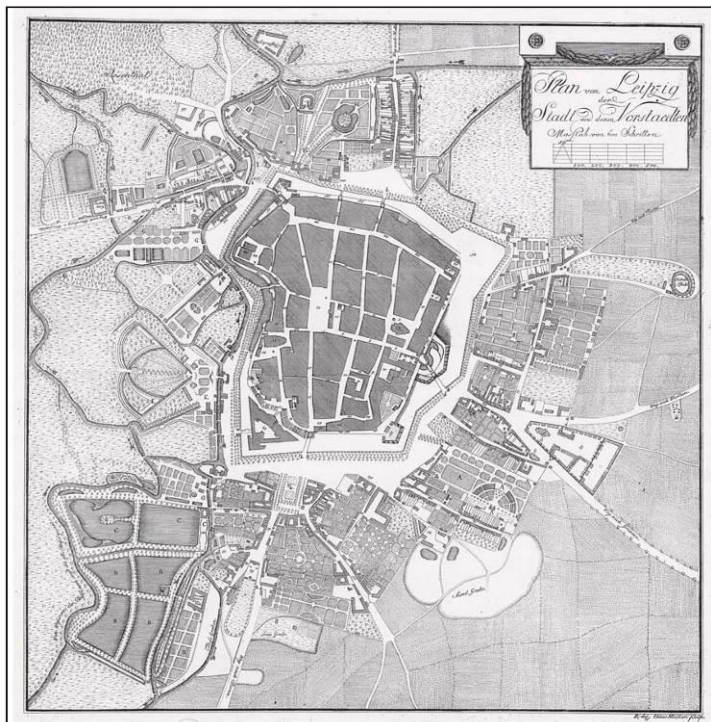
1.4.2. Ieskatš pilsētas vēsturē

Ciems tika dibināts 900 m.ē., 1165.g. kļūstot par pilsētu, 1409.g. bija atklāta Leipcigas Universitāte. 1870.-1914. g. piedzīvoja ātru urbāno izaugsmi, kad ‘*Grunderzeit*’ periodā Leipciga izvirzījās par Vācijas vadošo pilsētu, iedzīvotāju skaitam augstāko punktu 750 000 sasniedzot 1930to gadu vidū.

Otrā Pasaules kara laikā Leipciga bija mazāk izpostīta nekā lielāka daļa Vācijas pilsētu, tās urbānā struktūra palika ne bojāta. Pēckara sociālistiskajā VDR vairākums politisko funkciju bija centralizēts Austrumu Berlīnē, reģionālās valdības bija atlaistas un Leipciga kā politiskais centrs pazaudēja būtisku daļu savas ietekmes, bet saglabājot Eiropas komercijas un tirdzniecības centra nozīmi. Miermīlīga revolūcija 1989. g. rudenī rezultējās ar VDR pastāvēšanas beigām, līdz ar atkalapvienošanās Vācijas federālās struktūras 1991.g. paplašinājās uz austrumiem, iekļaujot piecus jaunus federālās zemes reģionus.

Sekojoša atkalapvienošanās drīz sāka izpausties Leipcigas urbānajā norietā, kas noveda līdz stāvokļa, apzīmējama par “sarūkošu un perforētu pilsētu” un raksturojama ar rūpniecības sabrukumu, vides piesārņojumu, bezdarba līmeņa pieaugumu (24% 2005.g.), iedzīvotāju skaita samazināšanos (90to gados 20% samazinājums), nekontrolētu suburbanizāciju un izplešanos, pagrimumu depopulācijas rezultātā, tukšu pilsētas centru (dažos rajonos neaizņemtas ēkas sastādīja pat 50%). Agrajos 90tajos gados Leipciga ieviesa reālistiskas pieejas, fokusējot urbāno attīstību uz iekšpilsētas stiprināšanu ar urbānās renovācijas un marketinga palīdzību, tādējādi palielinot tās pievilcību un sekmējot konkurenci ar piepilsētu.

Leipcigas situācijas plāns no 1755. 1756. g. parāda nocietinātas vecpilsētas centru un ārējā apļa sākumu, ieskaitot Baroka dārzus.

1832. g. Leipčigas situācijas plāns parāda kompaktu centru un plašas aluviālās palienes un mežus.

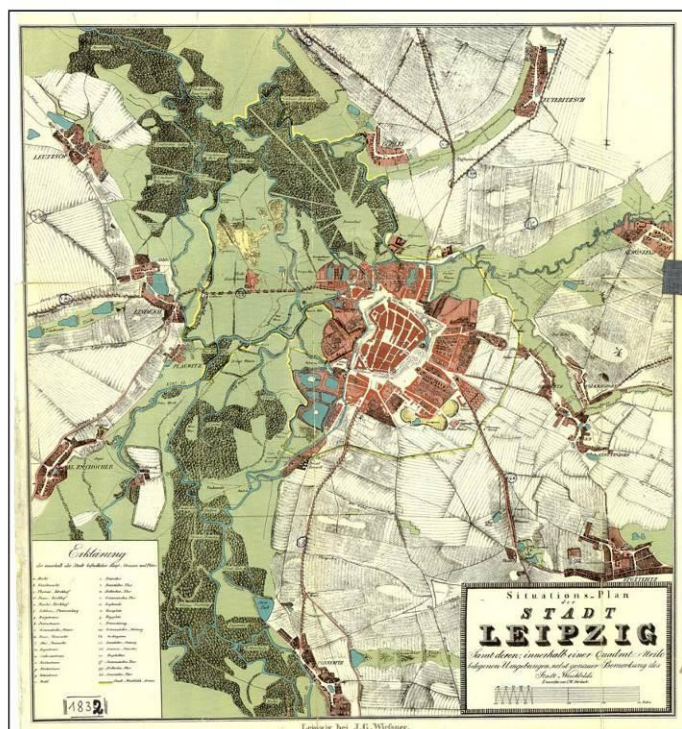

Abb. 47: Situationsplan der Stadt Leipzig von 1832

1.4.3. Publiskās ārtelpas attīstības galvenie etapi (pārskats par publiskās ārtelpas plānošanas sistēmas izveidi)

1900. - 1932. Dārzu pilsētā *Leipzig-Marienbrunn* pielietotās urbānās plānošanas zili-zaļās pieejas rezultātā tika izveidota integrēta mājokļu līnija, jauni parki un promenādēs.

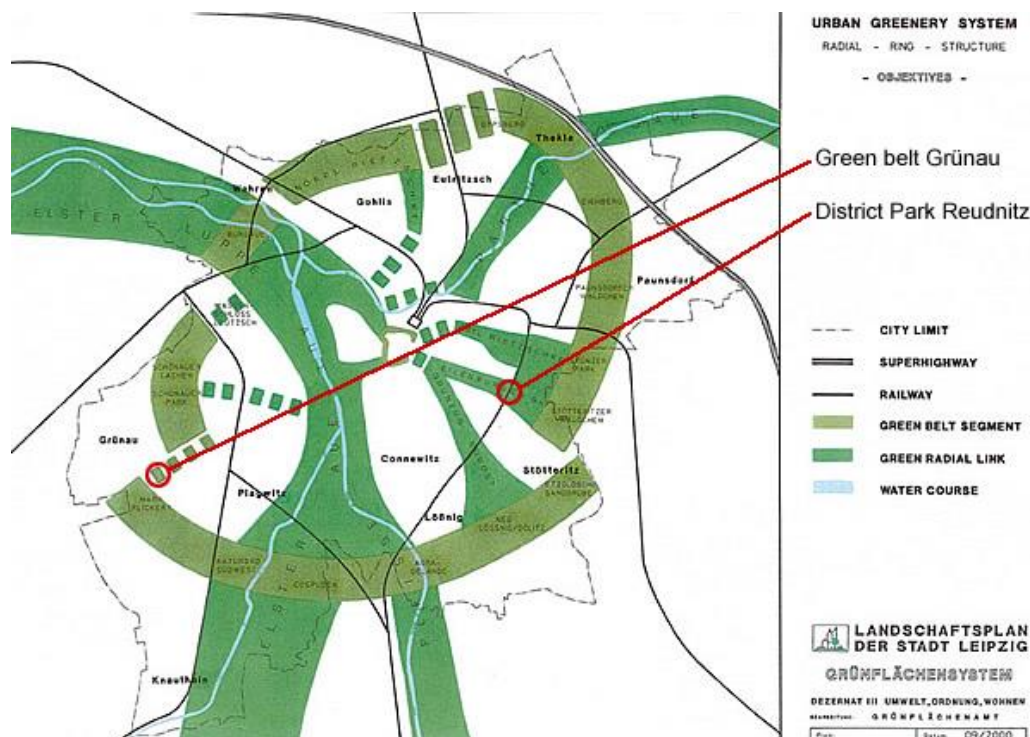
1929. Tiek izstrādāts pirmais Zaļās ārtelpas struktūras plāns.

1991. Leipcigas Zaļā apļa programma sākas ar “Leipcigas austrumu projektu”. Šī sabiedrības pārvaldītā kustība apvienoja pilsētniekus zem visaptverošas “ekoloģiski orientētās pilsētlauku attīstības demonstratīvas darbības” un pārvaldīja 12 pilotprojektus.

Programma tika pabeigta **1996.gadā** novedot pie Zaļā Leipcigas riņķa programmas. Arī jaunā programma pētīja sociālo uzņēmējdarbību ar mērķi nodrošināt nodarbinātību, izveidot nišu sieviešu uzņēmējdarbībai, uzlabot vides kvalitāti ar *aplī* savienotām zaļajām teritorijām, ko caurvij apbūves zonas. Zaļā riņķa projekta koordinēšanai bija izveidota grupa Leipcigas zaļais aplis (*Gruener Ring Leipzig*). Projekts fokusējās uz savstarpēji savienotas zaļās infrastruktūras attīstību dalībpašvaldībās. Projekti tika organizēti, lai apkārt pilsētai izveidotu zaļo riņķi, kura atzari savienotu pilsētas perifēriju un pilsētas centru. Projektam bija virkne mērķu, ieskaitot ūdensšķirtnes pārvaldību, mitrāju atjaunošanu, biotopu attīrīšanu, piekrastu zonu savienojuma nodrošināšanu, bio-remediāciju, degradēto industriālo teritoriju atjaunošanu un attīstību, visu saistot ar Zaļā riņķa savienojumiem. Zaļais riņķis īpaši fokusējās uz neizmantoto un pamesto rūpniecisko teritoriju atjaunošanu, bet arī uzņēmās atbildību par esošām kultūrainavām un izglītošanās veicināšanu.

1996. Pilsēta uzsāka programmu “Par aplapotu pilsētu” (*For a leafy city*), kas mudināja pilsētas iedzīvotājus un apmeklētājus ziedot ielu koku stādījumu fondam, šī programma rezultējās ar ikgadējo aktivitāti “1000 koku programma”.

2000. Pilsēta izstrādāja Urbānas attīstības plānu, Dzīvojamās apbūves un Pilsētvides atjaunošanas plānu (STEP W+S), kas saturēja trīs galvenos mērķus: arhitektūras mantojuma saglabāšana, zaļās un atklātās telpas paplašināšana un centru hierarhijas izveide. Plāns ietvēra pagaidu/pārejas urbānās atjaunošanas instrumentu “*Gestattungsvereinbarung*”. Šis pilnvarojuma līgums tika izstrādāts kā instruments privātās neizmantotas apbūves zemes pagaidu aktivizācijai, ierīkojot publisko telpu, vietējos parkus un zaļo telpu uz 10 gadu līguma pamatā. Tas sniedza iespēju savstarpēji savienot atklāto telpu balstoties uz Zaļās infrastruktūras pieeju, ar vairāk nekā 130 līgumiem nodrošinot 17ha jaunas atklātās telpas.

Koncepta 2000 radiāli-riņķveida struktūras diagramma norāda uz skaidrību, kas ir kritisks aspekts pilsētas mēroga zaļās telpas konceptam.

2005. Leipcigas pilsētas teritorijas plānojums (*Landschaftsplan der Stadt Leipzig*) tika pārskatīts un atkārtoti izdots kā iniciatīvas “Dzīvošanai ērta pilsēta 2015.” daļa.

2009. Pilsēta pieņem Integrēto pilsētas attīstības konceptu (SEKo) (Leipciga 2020).

1.4.4. Plānošanas dokumenti publiskās ārtelpas plānošanai

Pilsēta nolēma, ka 20 gadus pēc atkal apvienošanās bija nepieciešami korigējumi, kas virzītu pilsētas attīstības mērķus jaunajā dekādē. Izmaiņas demogrāfiskajā, ekonomiskajā un vides situācijā prasīja veltīt uzmanību jauna ilgtspējīga un visaptveroša plānojuma formā. Plāns SEKo (Integrētais pilsētas attīstības koncepts) ietver sabiedrības intereses no iedzīvotājiem un uzņēmējiem, kas ir priekšnoteikums vispusīga un plaša koncepta izveidei pilsētas turpmākajai attīstībai. SEKo tika izstrādāts tā, lai to būtu ērti pielāgot un adaptēt atbilstoši pilsētas un reģiona mainīgiem apstākļiem. SEKo kā modeli un orientieri izmanto ES Leipcigas Hartu. Harta bija projektēta un parakstīta Leipcigā un fokusējās uz ilgtspējīgas, integrētas attīstības un mazāk attīstīto teritoriju stiprināšanu.

Šī pieeja atbilst Vācijas demokrātijas fundamentālajam principam: pirms jebkuras rīcības tiek nodrošināts dialogs ar sabiedrības piedalīšanos, kas bija un ir pilsētas nākotnes līdzsvarotas evolūcijas panākumu izšķirošais aspekts.

1.4.5. Plānošanas sistēma

Vācijas plānošanas sistēma sastāv no galvenā (centrālā) tiesiskā ietvara, kas ir saistošs zemākiem plānošanas līmeņiem un decentralizētas lēmuma pieņēmēju struktūras, kas ir pašvaldību līmenis.

Vietējā līmenī Pilsētas dome ir atbildīga par komunālajiem jautājumiem, tajā ietverot arī telpisko plānošanu. Leipcigas pašvaldība sastāv no septiņiem departamentiem. Katrs departaments ir sadalīts nodaļās. Parku un zaļo teritoriju nodaļa ir atbildīga par pilsētas robežās esošajiem mežiem, kapiem, mazdārziņiem un publisko ārtelpu (ietver zaļās struktūras (mazākas zaļās teritorijas, kā meži, pļavas), laukumus, pamestās un neizmantotās teritorijas, labiekārtotās teritorijas).

1.4.5.1. Integrētais pilsētas attīstības koncepta (SEKo) saturs un struktūra

Plāns ir pilsētas pamats federālā finansējuma piesaistei un ietver sekojošās konceptuālās jomas:

- mājoklis
- ekonomika un nodarbinātība
- zaļā telpa
- pilsoniskā sabiedrība
- kultūra
- centri
- transporta satiksme un tehniskā infrastruktūra
- pieminēkļu aizsardzība
- sports
- augstākā izglītība un pētnieciskās iestādes.

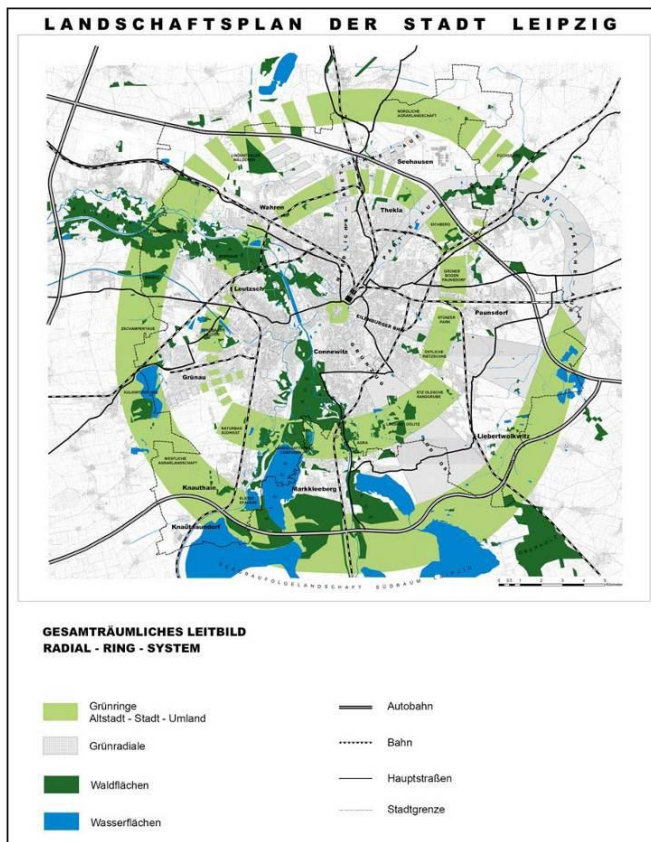
Katrai konceptuālajai jomai ir sagatavots atsevišķs plāns, kas tiek koordinēts hierarhiskās sistēmas ietvaros. Katra plāna izstrādes mērķis ir sadarbības un kopīga darba nodrošināšana ar pārējām konceptuālām jomām. Šī integrēta pieeja iezīmē politikas veidošanas procesa parēju no izteikti sektorālās nesistemātiskās plānošanas stratēģijas uz ES Leipcigas Hartas plānošanas principiem. SEKo

galvenie **mērķi** ir paaugstināt nacionālo un starptautisko statusu, konkurētspējas celšana, augsta dzīves kvalitātes līmeņa saglabāšana un celšana, sociālās kohēzijas un stabilitātes nodrošināšana.

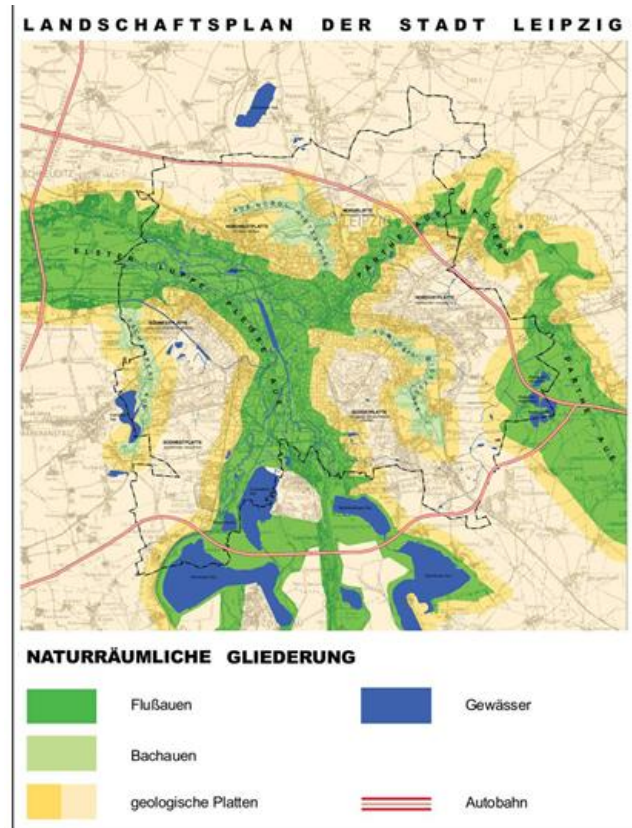
Galvenie **analītiskie un stratēģiskie telpiskā plānojuma slāņi**:

- augsne/virsmas
- ūdens
- klimats
- biodaudzveidība
- reģenerēta ainava
- kultūrainava.

Ainavas strukturālais plāns balstīts uz radiāli-riņķveida sistēmu, kas atspoguļo dabisko telpisko situāciju un vēsturisko pilsētas attīstību.

Palienes, hidrogrāfiskā tīkla un plakankalnu dabiskie telpiskie pamatprincipi (Ainavu plāns, 2013. g.)

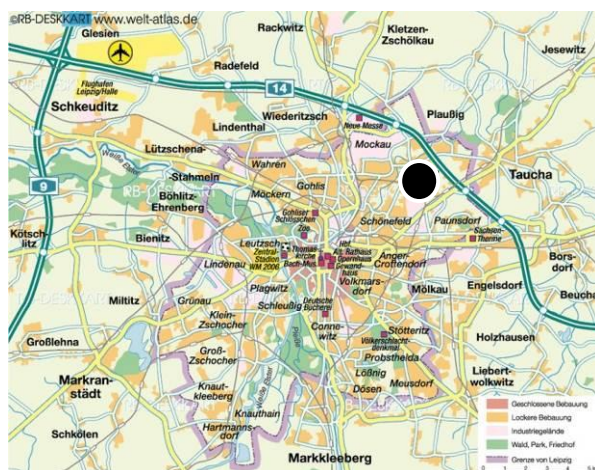
Papildus informācija par Leipcijas plānošanas sistēmu un publiskās ārtelpas plānošanu

- Public Participation in urban development: The case of Leipzig, Germany. Jean-Claude Garcia-Zamor. Journal of Public Administration and Policy research Vol 4, pp 75-83, October 2012
- Leipzig- Green Bow Paunsdorf, www.greenkeys-project.net/en/pilot-projects/leipzig.html
- (GreenKeys project is part-financed by the European Union Community Initiative INTERREG III B CADSES)
- Interim Use: Opportunity for New Open-SpaceQuality in the Inner City- The example of Leipzig, Astrid Heck and Heike Will. www.difu.de
- Birds and the City: Urban Biodiversity, Land Use and Socioeconomics. Strobach, M.W., D.Hasse and N.Kabisch, Ecology and Society 14 (2): 31. www.ecologyandsociety.org/vol14/iss2/art31/
- The "Perforated City" Leipzig's Model of Urban Shrinkage Management, Florentin, Daniel. Berkeley Planning Journal, 23 (1)
- City of Leipzig, <http://english.leipzig.de/urban-development/residential-space-and-urban-renewal/>
- Landschaftsplan Der Stadt Leipzig, 2013
- www.urge-project.org (city profile for partner cities 2002)

1.4.6. Projekta piemērs - Pilsētnieku parks Paunsdorf-Heiterblick

Projekta nosaukums Zaļais loks/ Pilsētnieku parks Paunsdorf-Heiterblick Leipcijā

Teritorijas novietojums

Paunsdorf atrodas 5 km attālumā uz ZA no pilsētas centra

Heiterblick mājokļa apbūve pieņem pussalas formu teritorijas izliekuma dēļ

Realizēts.

Projekta veids, statuss

2005. gadā tika pabeigta projekta Zaļais loks 1. fāze

2013. gadā tika pabeigta “Pilsētnieku parka” 2. fāze

Plānotais visa projekta realizācijas laiks – 2017.gads

Projekta platība

Kopējā platība 120ha

I kārtā Burger Park terases 40ha un ganību zona 35ha

II kārtā Pilsoņu parks - 20ha (ieskaitot 1,4ha lietusūdens ezeru).

Kopumā nodrošināta teritorija 20 000 cilvēku.

Īpašumu piederība

Zeme atrodas Leipčigas pašvaldības īpašumā.

Situācijas apraksts

Agrāk šī teritorija tika izmantota daudzām aktivitātēm, ieskaitot aramzemes lauksaimniecību, lopkopību, komerciālo dārzkopību, militāro treniņu teritoriju un poligonu. Tā ietvēra virkni daudzveidīgu izmantošanu, kam bija nepieciešama apsaimniekošana un aizsardzība.

Vieta kalpo vairāk nekā 20 000 vietējo iedzīvotāju vajadzībām no apkārt esošajām blīvi apdzīvotajām teritorijām, kurām raksturīga slikta zaļo/publisko telpu pieejamība, kas noteica brīvā laika pavadīšanas, rekreācijas un kultūras aktivitāšu iespēju nodrošinājuma nepietiekamību, lai novērstu sociālos konfliktus un jauniešu subkultūras veidošanos.

Šis projekts ir 120ha liels publiskais parks, kas atrodas pilsētas ziemeļaustrumos esošajā rajonā *Paunsdorf-Heiterblick* starp 80tajos gados rūpnieciski būvētajiem dzīvojamajiem masīviem, bijušajām militārajām kazarmām, poligonu un piepilsētas mājokļu klasteriem no 1990. gadu ekspansijas perioda. “Zaļais loks” tika attīstīts kā turpinājums un savienojums starp Urbāno zaļo telpu stratēģiju un lauku apvidum.

Galvenās risināmās problēmas, kas jāņem vērā

Teritorija bija atrauta no apkārtējām teritorijām un neiekļāvās Zaļajā lokā, trūka atbilstošas saistītās infrastruktūras.

Neatbilstoša zaļās telpas nodrošinājuma kvalitāte, tādēļ, ka teritorijas lielu īpatsvaru aizņēma militārā infrastruktūra. Bija nepieciešams veikts liela mēroga akurātus demontāžas un atjaunošanas darbus.

Kvalitatīvu apstādījumu trūkums.

2005.gadā tika pabeigta projekta Zaļais loks 1. fāze, kas ietvēra meža masīvu stādīšanu, promenāžu, spēļu laukumu un Burger parka terases infrastruktūras jauniem cilvēkiem ekspluatācijas uzsākšanu. Kopš tā laika attīstības intensitāte pieauga, izveidojot plašus koku stādījumus, izveidojot ilgtspējīgu lietus ūdens noteces un drenāžas sistēmu un ar to saistīto ezera ainavu 1,4 ha platībā ar rekreācijas un makšķerēšanas iespējām; papildus promenādes un tiltus, kā arī virkni skatupunktu un terašu.

Tehniskie dati

Grafiti siena un paviljons uz Burger parka terases

Ilgspējīgas drenāžas grāvis tiek izmantots kā neredzama barjera starp ainavas telpiskajām funkcijām

Teritorijai ir blīva mežu zona, kas veido attīstību traucējošu barjeru.

Jaunie gājēju celiņi savstarpēji savieno vecus militāros poligonus

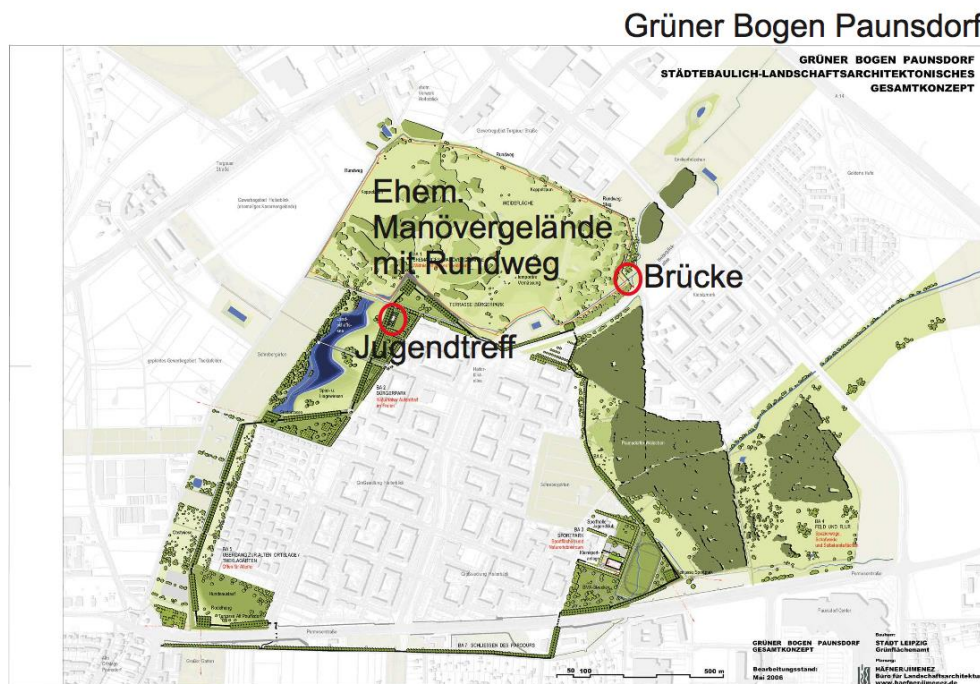
Izvērstas projekta apraksts

“Zaļā loka” projekta attīstības galvenie mērķi bija stabilizēt *Paunsdorf-Heiterblick* kā apdzīvoto vietu, izveidojot jaunas iespējas ilgtspējīgai attīstībai un komunālajiem pakalpojumiem, sekmējot militārās infrastruktūras renaturalizāciju, esošās ainavas rakstura un dzīvotņu aizsardzību un apsaimniekošanu.

Šie pasākumi palīdzētu attīstīt jaunu identitāti šim pilsētas sektoram, lai piesaistītu jaunu komerciālo un industriālo attīstību. Iedzīvotāju piedalīšanās aizsākās no plānošanas procesa sākuma ar galveno

iesaistīto pušu apspriešanos darba grupās, publiskās apspriedēs, pasākumu dienām, tam 2000.g. sekoja ainavu konkursa uzsākšana, kas fokusējās uz dabas saglabāšanas konceptu “Dabas aizsardzība ar izmantošanu”. Uzvarējušais pieteikums piedāvāja mūsdienu publisko parku ar savstarpēji savienotu promenāžu tīklu, brīvā laika pavadīšanas infrastruktūru, sporta laukumiem, skatupunktiem, kā arī virkni dabas aizsardzības stratēģiju. Galvenie koncepti bija: ilgtspējīgās apsaimniekošanas sistēmas izveide, rekreācijas un brīvā laika pavadīšanas infrastruktūras pielāgošana un nodrošināšana bērniem un jauniešiem, ekoloģiskās dabas un dzīvotņu aizsardzība ar parka teritorijas apsaimniekošanas alternatīvā koncepta palīdzību.

2004.gadā pirmos īstenošanas soļus uzsāka nodibinājums “Gaiņšanas projekts”, kas ir alternatīva konvencionāliem uzturēšanas pasākumiem urbānajā un priekšpilsētu telpā un militāro poligonu atjaunošanas un apsaimniekošanas sākums. Šī pašfinansējoša iniciatīva ietvēra ekoloģiskā lauksaimnieciskā uzņēmuma attīstību.

Uzvarējušais Halafz Jimenez pieteikums reprezentē ezera ainavas un meža strukturālā plāna konceptu, šķērsotu ar savstarpēji savienotām promenādēm.

Parks projektēts kā sabiedriskā tikšanās vieta visu vecumu grupām

Mūsdienu parka un ganīšanas projekta pretstatījums

Parks iemieso mūsdienu publiskā parka un plašākas ilgtspējīgi apsaimniekotas dabiskās ainavas pretnostādījumu.

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtnē

Projekta teritorija atrodas pilsētas nomalē, tāpēc, izmantojot promenādes un zaļos savienojumus, tā pēc iespējas tika savienota kopējā Leipziger zaļo teritoriju struktūrā. Šis projekts uzskatāmi parāda pilsētas centienus savienot vienotā zaļajā struktūrā pēc iespējas visas pilsētas daļas, tā pakāpeniski veidojot noslēgtu zaļo struktūru.

Šī projekta īpašais risinājums ir ilgtspējīgas lietus ūdens drenāžas sistēmas izveide parka teritorijā.

Problēmas projekta ieviešanas laikā

Lielākā daļa problēmu saistās ar komplekso zemes īpašnieku un sabiedrības iesaistes procesa nodrošināšanu. Projekta izstrādes laikā bija prasība konsultēties ar sabiedrību un īpašniekiem katrā projekta attīstības posmā. Konsultācijas ietvēra celiņu saskaņošanu, piekļuves nodrošināšanas saskaņošanu, ūdensobjektu izskatu un lielumu, sabiedrības piekļuves līmeni ganībām. Tomēr, lai arī sarežģīts, šis saskaņošanas process ļāva nodrošināt ļoti augstu sabiedrības un zemes īpašnieku iesaisti.

Finansējums un attīstītājs

Projekta attīstītājs – Leipziger pilsētas pašvaldība. Finansējums parkam kā ilgtspējīgās attīstības projektam sniegts no pilsētas budžeta, kā arī no ES izpētes projekta Green Keys fonda un “Not for Profit” uzņēmuma fonda. Finansējuma iespējas tika palielinātas, ietverot projektu “Zaļais loks” pilsētas mēroga telpiskās attīstības konceptā “Zaļais riņķis”. Projekta izmaksas:

I kārtā Burger Park terases 40ha – 550 000 eiro (2004.g.)
un ganību zona 35ha

I kārtā Pilsoņu parks - 20ha – 1,5mlj eiro

Kopējās izmaksas pēc projekta ieviešanas 2017.gadā nav zināmas. (ieskaitot 1,4ha lietusūdens ezeru).

<http://www.leipzig.de/news/news/buergerpark-im-gruenen-bogen-paunsdorf-offiziell-eroeffnet/>

Papildus informācija

<http://www.publicspace.org/en/works/e003-gruener-bogen-paunsdorf>

<http://www.werkstatt-stadt.de/en/projects/191/>

1.5. Prāga (Čehija)

1.5.1. Vispārīga informācija

Atrašanās vieta

Prāgas administratīvais dalījums

Prāga ir mājvieta vairākiem slaveniem kultūras objektiem, no kuriem daudzi pārdzīvojuši Eiropas 20.gs. sākuma notikumus. Galvenie apskates objekti ir Prāgas pils, Kārļa tilts, Vecpilsētas laukums, ebreju kvartāls un Petrīna kalns. Kopš 1992. gada plašais Prāgas vēsturiskais centrs ir iekļauta UNESCO Pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Prāgas ekonomika veido 25% no Čehijas Republikas IKP, padarot to par efektīvāko reģionālo ekonomiku valstī.

Prāgas moderno ekonomiku lielā mērā veido pakalpojumi un eksports, un 2010.gada aptaujā pilsēta tika atzīta par labāko pilsētu uzņēmējdarbībai Centrālajā un Austrumeiropā (CAE). Dzīves līmenis ir augstākais no visiem reģioniem ar samērā līdzsvarotu sociālo struktūru.

Panorāmas skats uz Vecpilsētu

Vecpilsēta

Modernā apbūve

1.5.2. Pārskats par plānošanas sistēmas izveidi un Prāgas attīstību

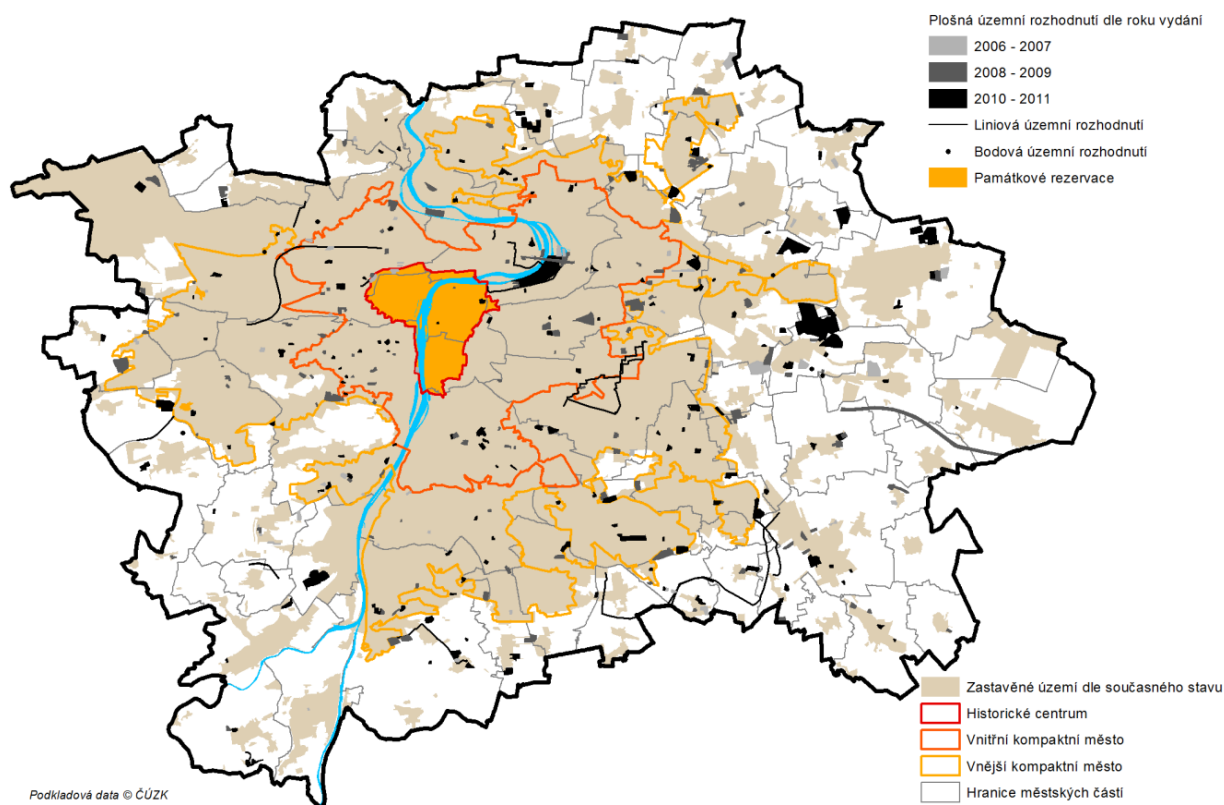
Prāgas attīstība laika posmā no 1990. - 1999.gadam

- Pielāgošanās jaunajiem socio-ekonomiskajiem apstākļiem, kas sekoja pēc aukstā kara
- Prāgas attīstību un pilsētplānošanas sistēmas izveidi ietekmēja sadarbība ar ārzemju speciālistiem jaunas likumdošanas un plānošanas sistēmas metodoloģijas izveidei
- Ārzemju investori un piesaistītie projektu arhitekti ietekmēja projektu dizainu, izmantojamās tehnoloģijas un būvniecības materiālus, un pielietoja mūsdienīgas datorprogrammas
- Privatizācija noveda pie radikālām izmaiņām pilsētas attīstībā; būvniecība pēc pašvaldības pasūtījuma samazinājās un krasi pieauga privātais būvniecības sektors.

Prāgas attīstība no 2000.gada

2002.gadā Prāgu skāra lielākie plūdi pilsētas pastāvēšanas vēsturē, kuru laikā Prāgai tika nodarīti milzīgi postījumi. Tomēr jāatzīst, ka pilsētas attīstību plūdi ietekmēja pozitīvi, jo tādejādi tikai pieņemti jauni likumi un noteikumi plūdu zonām un nekavējoties sākās rekonstrukcijas darbi plūdu skartajās zonās un piekrastes zonās. Skartās teritorijas tika renovētas, palīdzot pilsētas centra kņadai iekļūt/pārcelties uz jaunajiem rajoniem.

- Pastāvīga pilsētvides reģenerācija, ieskaitot degradētās teritorijas, pamesto un neizmantoto teritoriju revitalizāciju un jaunu parku izveidi un atjaunošanu (veiksmīgi notiek post-industriālo zonu Smichov rajonā transformācija)
- Ieinteresētība par pilsētvides telpu atjaunošanu, tās funkcijām un labiekārtojumu, ievērojami palielinājies jaunu telpu, veloceļu un gājēju celiņu skaits
- Ēku augstumu klasifikācija un struktūra ir iekļauti attīstības priekšlikumos un zemes izmantošanas plānošanas dokumentu sagatavošanā.
- Ļoti liela interese par augstceltņu būvniecību, lai gan augstceltņu iedēriba pilsētvidē un plānošanas prasības netiek pietiekami augsti vērtētas
- Turpina pieaugt pieprasījums pēc mājokļiem piepilsētā un laukos

Karte parāda pabeigtos un nepabeigtos projektus laika posmā no 2006. - 2011.gadam.

No kopējā 364 projektu pieteikuma, plānošanas atļaujas tika izsniegtas 14% 2006.-2007.gadā, 40% 2008.-2009.gadā un 48% 2010.-2011.gadā.

1.5.3. Pilsētplānošanas hierarhija un publiskās ārtelpas plānošanas dokumenti

Pilsētas zaļo zonu izmantošana un veidošana un visi ar pilsētplānošanu saistītie procesi ir definēti:

- Zemes izmantošanas likumā
- Būvniecības likumā
- Prāgas galvaspilsētas likumā
- Dabas aizsardzības likumā
- kopējā zemes izmantošanas prasību reglamentējošajā dokumentā.

Publiskās ārtelpas definīcija

Katra iela, laukums, tirgus laukums, ietve, apstādījumi, parks un citas fiziski neierobežotas sabiedrībai pieejamas vietas/telpas, kas kalpo sabiedrības labumam neatkarīgi no vietas īpašnieka.

Pilsētas iestādes, kas ir atbildīgas par zaļo zonu plānošanu

Prāgas galvaspilsētas plānošanas un attīstības institūts (PAI)

PAI galvenokārt nodarbojas ar Prāgas arhitektūras un pilsētvides attīstību un veidošanu. Tā sadarbojas svarīgos lēmumos šajās kompetences jomās. Institūts izstrādā un saskaņo dokumentus stratēģiskās plānošanas un zemes izmantošanas un attīstības jomās, kā arī publiskās ārtelpas, satiksmes, ainavas, ekonomisko infrastruktūru un tehnisko dokumentāciju.

- Tā iegūst, atjaunina un pārvalda pilsētas attīstībai nozīmīgus datus.
- Sniedz konsultācijas un darbojas Prāgas pilsētas vārdā plānošanas procesos un zinātniskos pētījumos.
- Cieši sadarbojas ar institūcijām nacionālā un starptautiskā līmenī, jo īpaši plānošanas un pilsētas administrācijas jomā.
- Sakārto partnerattiecības un sadarbību ar augstskolām, specializētām iestādēm un bezpeļņas organizācijām Čehijas Republikas līmenī un starptautiski.

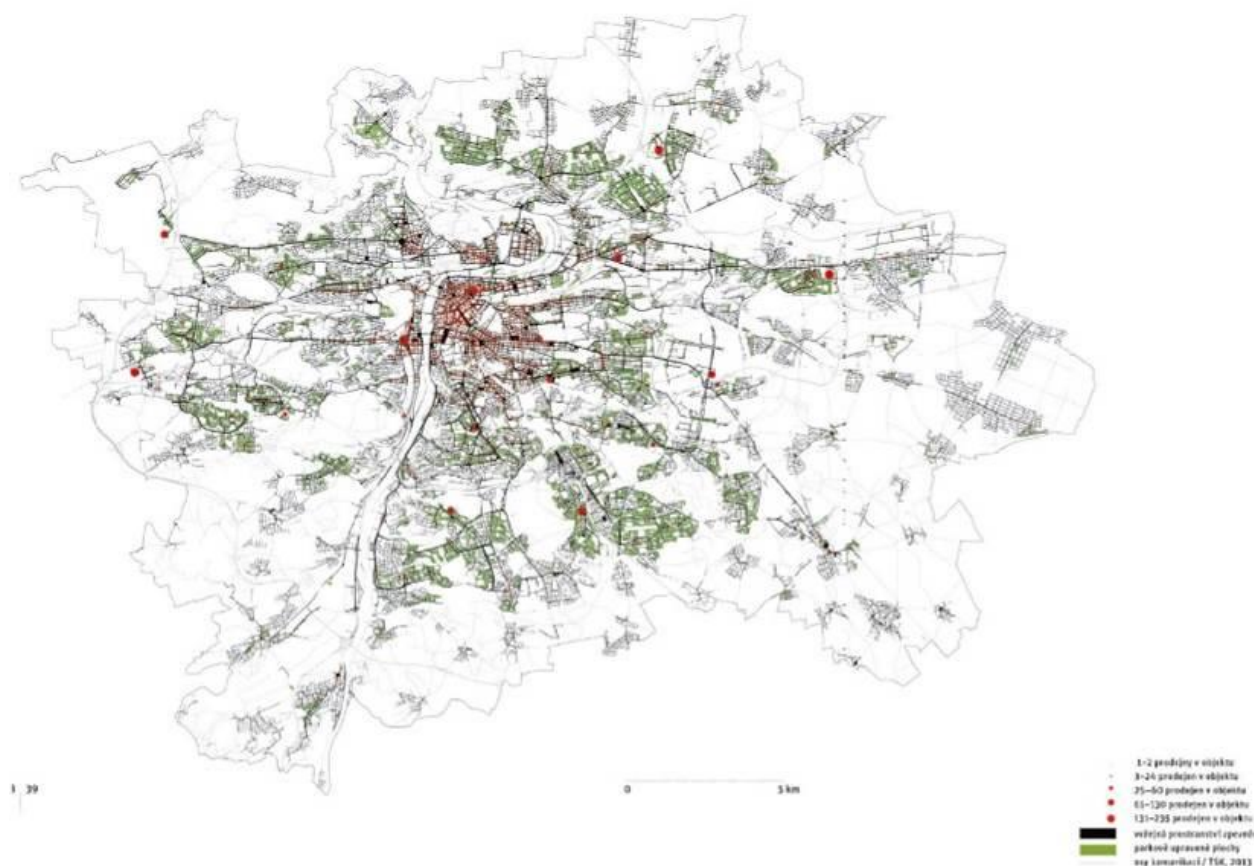
PAI izstrādāja **Prāgas Būvniecības noteikumus**, kas nosaka nosacījumus publiskās ārtelpas kvalitātei. Uzsvars uz publisko ārtelpu kvalitāti veido šo noteikumu mugurkaulu, nosakot publisko ārtelpu standartu un nodibinot skaidrus nosacījumus ēku, ielu un laukumu attiecībām.

Publiskās ārtelpas veido pilsētas pamatprincipu un tām ir reprezentatīva vērtība. Kvalitatīvas dzīvojamās un publiskās ārtelpas ar līdzsvarotām attiecībām starp transporta pakalpojumiem un sociālo nozīmīgumu ir viens no pamata nosacījumiem funkcionālai pilsētai, kas ir pievilcīga tās iedzīvotājiem un spējīga konkurēt dzīves kvalitātē Eiropas līmenī. Jaunais likums ietver ielas ārtelpas konceptu kā apakšgrupu definētajai ielu līnijai (apbūves līnija). Pateicoties šai precizēšanai, kas ir izplatīta kaimiņvalstīs, ir uzlabota publiskās ārtelpas plānošanas dokumentācijas definīcija, kā arī turpmākie noteikumi transporta un tehniskās infrastruktūras iedalīšanai.

Šie noteikumi arī nosaka pilsētas ielu veidus un citas saistītas prasības, kas ir atspoguļots, īpaši pievēršot uzmanību dzīvojamai apbūvei. Noteikumu mērķis ir radīt nepieciešamos apstākļus zaļas pilsētas būvēšanai. Uz ielām būs vairākas alejas un parki, un apstādīšana netiks kavēta nepiemērotas infrastruktūras dēļ.

Šī iemesla dēļ, neapbūvētas zonas izdevies izveidot blīvi apbūvētās pilsētas daļās kā „zaļās” attīstības zonas, neapbūvēti kvartāli ir pārvērsti parkos, apstādījumu apmales ir pārtapušas par avēnijām u.c. Uzmanība ir pievērsta arī pārnēsāmības teritorijai, piemēram, nodrošinot brīvu piekļuvi vietējiem ūdensceļiem, kas paver šīs teritorijas priekšrocības ar lielu potenciālu atpūtas jomā.

Līdz ar publisko ārtelpu standartiem, tiek ieviesti detalizēti noteikumi par ēkām ar komerciālām, reklāmas un informācijas ierīcēm. Noteikumu sagatavošana tika cieši koordinēta ar Prāgas galvaspilsētas plānošanas un attīstības institūta Prāgas Plānošanas institūta Plānošanas nodaļu, kurš ir izveidojis Prāgas publiskās ārtelpas dizaina rokasgrāmatu, un ar Prāgas Plānošanas institūta Metropoles plāna izstrādes nodaļu (vienas institūcijas - Prāgas Plānošanas institūts – dažādas nodaļas), kurš ir izveidojis jaunos Būvniecības noteikumus 2014.

Prāgas publiskās ārtelpas karte

Prāgas Būvniecības Noteikumu Dokuments ir galvenais Prāgas plānošanas dokuments, bet vēl ir arī Publiskās ārtelpas rokasgrāmata un Prāgas upes krastu koncepta dokuments. Jaunie teritorijas plānojumi tiek izstrādāti kopā ar UNESCO vēsturisko kultūras mantojuma vietu aizsardzības plānu un Prāgas publiskās ārtelpas attīstības koncepciju.

Būvniecības noteikumi, ar 2014.gadā atjauninātu tiesisko regulējumu (http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/psp_141015.pdf)

- Jauni PAI izstrādāti normatīvie dokumenti par Prāgas pilsētas būvniecību stājās spēkā no 2014. gada 1. oktobra, un tie radikāli ietekmēs Prāgas metropoles nākotnes formu.
- Jaunie noteikumi aizsargā publisko ainavu un parkus, atbalsta koku stādīšanu ielās, dzīvīgas, drošas un pievilcīgas ielas un augstas kvalitātes mājokļus. Tie arī atgriež “pirmās republikas” plānošanas principus, ielu un ēku līniju un regulētu ēku augstumu. Principus, ko dzīvoja sociālistiskā ēra, jo uzsvars tika likts galvenokārt uz centralizēti plānotiem mikrorajoniem.

Prāgas Būvniecības noteikumu struktūra

Pirmā daļa: ievada noteikumi

Otrā daļa: Teritoriālas prasības

Virsraksts I: Vispārīgie principi nozīmētajai zonai

Virsraksts II: Publiskās ārtelpas, sadalījuma un zemes konsolidācijas definēšana

Virsraksts III:	Publisko ārtelpu, transporta izkārtojuma principu un tehniskās infrastruktūras standarti
Virsraksts IV:	Ēku izvietojums
Virsraksts V:	Ēku savienošana ar transporta un tehnisko infrastruktūru

Trešā daļa: Celtniecības prasības

Virsraksts I:	Pamatprincipi un prasības
Virsraksts II:	Mehāniskā pretestība un stabilitāte
Virsraksts III:	Ugunsdrošība
Virsraksts IV:	Higiēna, veselība un vide
Virsraksts V:	Aizsardzība pret troksni un vibrāciju
Virsraksts VI:	Drošība un pieejamība pielietojumā
Virsraksts VII:	Enerģijas un siltuma saglabāšana

Ceturtā daļa: Īpašas prasības īpašu ēku veidiem

Piektā daļa: Kopīgie, pārejas un nobeiguma noteikumi

Prāgas Būvniecības noteikumu saturs

- Ievads
- Prāgas būvniecības noteikumu atjauninātais pamatojums - vispārējā daļa
- Prāgas noteikumu struktūra
- Noteikums nr. 11-2014 Coll. Prāgas pilsēta, Prāgas būvniecības noteikumi
- Atlasīto standartu un nozīmēto daļu saraksts
- Resursi

Prāgas upes malu koncepcija

Materiāls ir konceptuāls, stratēģisks un ierosinošs dokuments Prāgas upes malu attīstībai. Dokuments veido pamatu kvalitātes koordinēšanai un Prāgas upes krastu attīstības īstenošanai: pilsētas plānošanai, ieguldījumiem, izmantošanai, pārvaldīšanai un aizsargāšanai.

http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/kvp/kvp-ipr_koncepcie-prazskych-behu_140211.pdf

Publisko ārtelpu dizaina rokasgrāmata

http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_verejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi_140624.pdf

- **Rokasgrāmata galvenokārt ir informatīva un nav saistošs dokuments.**
- Publisko ārtelpu dizaina rokasgrāmata un publiskās ārtelpas kvalitātes stratēģija, ko izstrādāja PAI definē principus un noteikumus publisko ārtelpu dizainam.
- Dokuments nosaka publiskās ārtelpas kvalitāti un metodes, lai to sasniegtu un arī risinājumu paraugus, kā arī abas un sliktas prakses piemērus.
- Publiskās ārtelpas dizaina rokasgrāmata ir pamats Prāgas publisko ārtelpu konceptuālajai pieejai. Rokasgrāmata iekļauj principus, likumus, noteikumus un kritērijus augstas kvalitātes publiskajām ārtelpām. Atsevišķas rokasgrāmatas daļas definē publisko ārtelpu kvalitāti un instrumentus tās sasniegšanai gan liela mēroga, gan detalizētām struktūrām.

Dokumenta saturs

A Ievads

A.1 Rokasgrāmatas mērķis un pielietojums

A.1.1 Rokasgrāmatas īstenošana

A.1.2 Publiskās ārtelpas koncepti un publiskā ārtelpa

A.2 Navigācijas dokuments

A.3 Publisko ārtelpu kvalitāte ir pamats dzīves kvalitātei pilsētā

B Klasifikācija

B.1 Publisko ārtelpu tradicionālie veidi

B.1.1 Iela

B.1.2 Laukums

B.1.3 Upju krasti

B.1.4 Parks

B.2 Publisko ārtelpu ģeogrāfiski un papildus veidus

B.2.1 Arkādes un pasāžas

B.2.2 Pilsētas augstāko līmeņu ārtelpa

B.2.3 Publiski pieejami pagalmi

B.2.4 Publiskā ārtelpa atsevišķu ēku apkārtnē

B.2.5 Publisko ēku publiskā ārtelpa

B.2.6 Atvērētā ārtelpa – zemesgabali

B.2.7 Publisko ārtelpu apdzīvojamas vietas

B.2.8 Publiskās ārtelpas un transporta infrastruktūra

C Kārtība

C.1 Ielu profilu kārtība

C.1.1 Daļēji ārtelpa

C.1.2 Klusas un palēninātas satiksmes ielas

C.1.3 Galvenās ielas – palēnināšanas darbības

C.1.4 Iela noslogota ar motorizētu transportu

C.2 Publiskās ārtelpas

C.2.1 Kājāmgājēju telpa

C.2.2 Ielas braucamā daļa un joslas

C.2.3 Krustojumi un pārejas

C.2.4 Tramvaji un autobusi

C.2.5 Riteņbraukšanas mērījumi

C.2.6 Autostāvvietas

C.2.7 Rotaļu laukums

C.2.8 Lietusūdens pārvaldīšana

D Elementi

D.1 Materiāli un virsmas

D.1.1 Publisko ārtelpu virsmas

D.1.1.1 Staigājamas un kopējas virsmas

D.1.1.2 Manevrējamas virsmas

D.1.1.3 Tramvaja līniju virsmas

D.1.1.4 Virsmu un saskares punktu malas

D.1.2 Elementu materiāli un virsmas

D.1.3 Virsmu un to izmantošanas piemēri

D.2 Koki un veģetācija

D.2.1 Koki

D.2.2 Alejas un koku grupas

D.2.3 Krūmāji, zālaugu veģetācija un dabiskā vide

D.2.4 Pļavas un zālāji

D.3 Transporta elementi un tehniskā infrastruktūra

D.3.1 Apakšzemes tīkla pārvaldīšana

D.3.2 Virszemes elementi

D.3.2.1 Gaismu izstarojoša ierīce

D.3.3 Transporta elementi un apzīmējumi

D.3.4 Īslaicīga transporta iekārta

- D.3.5 Ceļu ierobežošana un aizsargelementi
 - D.4 Ārtelpu apgaismojums
 - D.4.1 Publiskais apgaismojums
 - D.4.2 Arhitektūras apgaismojums
 - D.5 Aprīkojums
 - D.5.1 Soliņi
 - D.5.2 Riteņu novietnes
 - D.5.3 Atkritumu tvertnes
 - D.5.4 Sabiedriskais transports
 - D.5.4.1 Īslaicīgs patvērums
 - D.5.4.2 Zīmju plakāti un informācijas sniegšana
 - D.5.5 Ūdens pazīmes
 - D.5.6 Informācijas un orientācijas elementi
 - D.5.6.1 Identifikācijas elementi
 - D.5.6.2 Ielas pulkstenis
 - D.5.7 Šķēršļi un ceļa norobežojumi
 - D.5.7.1 Margas
 - D.5.7.2 Pālis un stabs
 - D.5.7.3 Nožogojums
 - D.5.8 Vietas iežogojums
 - D.5.9 Trokšņa kavēkļi
 - D.6 Pakalpojumu ēkas un iekārtas
 - D.6.1 Kioski
 - D.6.2 Publiskās tualetes
 - D.6.3 Tirgus placis un tirdzniecības vietas
 - D.6.4 Degvielas uzpildes stacija
 - D.7 Objekti kustības un pieejamības atvieglošanai
 - D.7.1 Kāpnes, ietves un ieejas pazemē
 - D.7.2 Ieeja apakšzemes garāžā
 - D.8 Ārtelpu reklāmas
 - D.8.1 Lielizmēra reklāmas
 - D.8.2 Reklāmas uz ielas aprīkojumiem
 - D.8.3 Kultūras reklāmas
 - D.8.4 Identifikācijas izveide
 - D.9 Māksla publiskajā ārtelpā
- Pielikums E

Informācija par Prāgas plānošanas dokumentiem pieejama:

- Prāgas 2014.gada apbūves noteikumi:
http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/psp_final.pdf
- Prāgas zaļo zonu izveides rokasgrāmata:
<http://manual.iprpraha.cz/cs/manual-tvorby-verejnych-prostranstvi>
- Prāgas esošā situācija un turpmākā attīstība un galvenās funkcionālās sistēmas.
http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP/UAP2012/2_1_praha_vnejsi-vztahy.pdf
- Analītiskie teritoriālie materiāli.
<http://www.iprpraha.cz/clanek/48/textova-cast>
- Apdzīvojuma struktūra.
http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP/UAP2012/2_2_sidelni_struktura.pdf
- Potenciāls, prioritāte un elastība.
http://plan.iprpraha.cz/uploads/assets/metropolitni-plan/400_Potencial_priority_a_flexibilita.pdf

1.5.4. Projektu piemēri

Pēdējos gados Gdaņskā ir izstrādāti vairāki projekti, kuros veiksmīgi revitalizēta publiskā ārtelpa un degradētas teritorijas. Ieskatam 2 projektu piemēri.

1. Maskavas Komerčiālā iela – jauktas izmantošanas reģenerācijas un transporta projekts
2. “Andel Smichov” – jauktas izmantošanas reģenerācijas projekts rūpnieciskajā teritorijā

1.5.4.1. Maskavas Komerčiālā iela

Projekta nosaukums

Maskavas Komerčiālā iela – jauktas izmantošanas reģenerācijas un transporta projekts

Teritorijas novietojums

Maskavas Komerčiālā iela.

Aptuveni 2 km posms.

Projekta statuss

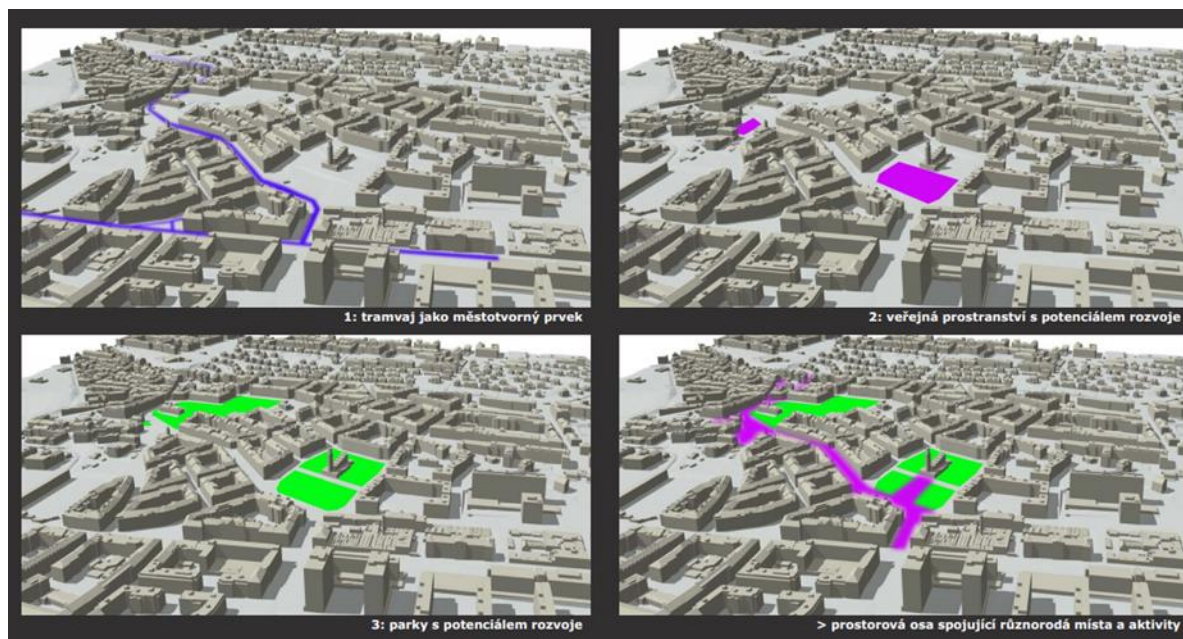
Pabeigts

Projekta izvietojums

Ceļš diagonāli krustojas ar vēsturisko *Vrsovice* rajonu un ir svarīgs arteriālais ceļš tramvaja pārvadājumiem. Tramvajs savieno *Vrsovice* rajonu ar pilsētas centus, kas atrodas tikai 15 minūšu brauciena attālumā.

Teritorijas plāns

Plānojuma soļi

Īpašumu piederība

**Plānošanas ietvars,
galvenās prasības, kas
jāņem vērā**

Prāgas pilsētas pašvaldība

- materiālu unifikācija
- skaidra individuālo zonu definēšana dažādiem transporta veidiem
- Maskavas gatvē
- koku stādījumu papildināšana
- tikai paralēlas autostāvvietas

- veloceliņi
- autotransporta pārvietošanās pa tramvaju sliežu klātni – autotransporta satiksme pakļauta tramvaju transportam
- pilnīga tramvaju līnijas un elektroapgādes līnijas rekonstrukcija
- visu 9 sektoru starpsavienojums

Tehniskie dati

Iespējamie tehniskie jautājumi saistīti ar ūdens un inženiertehniskās komunikācijas ekskavāciju, jo daļa no inženiertehniskām komunikācijām ir vairāk nekā 100 gadu veca. Tramvaju savienojumu pagaidu pārtraukšana, ierobežojumi autotransportam un iedzīvotājiem.

Maskavas Komerčiālās ielas revitalizācijas projekta mērķis ir atjaunot ielu un padarīt to par visiem tās lietotājiem draudzīgāku un labāk funkcionējošu. Maskavas Komerčiālā iela vienmēr ir bijusi *Vrsovice* apkaimes vēsturiskais centrs, jo tai piemīt centrālā nozīme rajona mērogā. Maskavas iela ir likumaina, savieno divas radiālās ielas – Franču un *Vrsovice* ielas. Maskavas iela ir sadalīta 9 dažādos sektoros. Katram sektoram piemīt individuāls raksturs un tie ir pilnība nodalīti no pārējiem, atšķiras pēc stila un funkcijām. Novērojams savienojošo saikņu trūkums, un laiks, kamēr ielas telpas plānošana bija atstāta novārtā, ļāva notikt ielas dezorganizācijai. Ielai pietrūkst telpas sajūta, visur novietotas automašīnas, kas rada nedrošu vidi gājējiem un velosipēdistiem. Novecojušas un nedrošas mazās arhitektūras formas, šauras ietves, un jo īpaši apstādījumu trūkums nedara šo vietu pievilcīgu.

Izvērstas projekta apraksts

Reģenerācijas projekts aptver ne tikai ielas telpu, bet arī pieguļošās publiskās ārtelpas vietas, kurām piemīt mazumtirdzniecības un atpūtas potenciāls, izmantojams vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem. Dažas no pieguļošām teritorijām: laukums *Svatopluk Cech*, *Vrsovice Plaza* un teritorija ap Sv. Nikolaja baznīcu. Ielas posmā starp *Svatopluk Cech* laukumu un *Vrsovice Plaza* ir augstāka veikalu, restorānu un banku iestāžu koncentrācija, un projekta risinājumi būs vērsti uz šīs zonas sakārtošanu.

Svatoopluk Cech laukums pirms

Svatoopluk Cech laukums pēc

Tirgus laukums pirms

Tirgus laukums pēc

Herolda laukums pirms

Herolda laukums pēc

Projekts tika realizēts, balstoties uz starptautiski atzīto publiskās ārtelpas stratēģiju – Starptautiskie kājām iešanas statūti

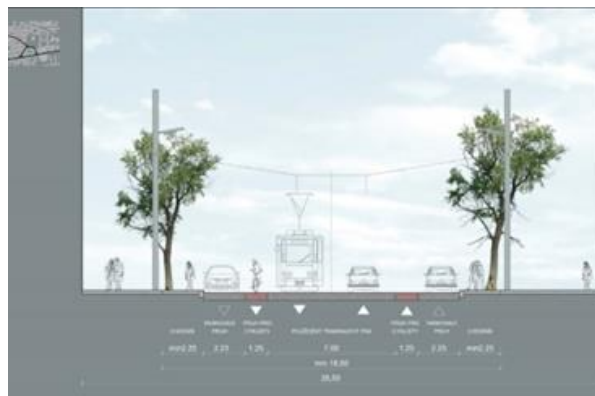
(<http://www.walk21.com/papers/International%20Charter%20for%20Walking.pdf>).

Risinājumi publiskās ārtelpas struktūras integrācijas pilsētā, apkārtne

Viena no statūtu daļām veltīta drošai, neatkarīgai un komfortablai pārvietošanās, sniedzot gājējiem pieejamību pie pēc iespējas vairākām vietām, galvenokārt publiskajām ēkām un sabiedriskajam transportam.

Urbānās telpas reģenerācija. Mērķis ir projektēt sociāli nozīmīgas publiskās telpas ar stingru uzsvāri uz reģenerāciju un piemērotību visām vecuma grupām, īpaši pusaudžiem un pensionāriem.

Pilsētas transporta plānošanas risinājums virzīts uz transportlīdzekļu satiksmes samazināšanu un sabiedriskā transporta pārvadājumu maksimizēšanu – tramvaju līnija, autobuss un velosipēdi.

Ielu telpas plānojuma risinājumi, profili

1.5.4.2. Andel Smichov

Projekta nosaukums

Andel Smichov – jauktas izmantošanas reģenerācijas projekts rūpnieciskajā teritorijā

Teritorijas novietojums

Postindustriālā ražošanas zona ar labu pieejamību, tuvu pilsētas centram

Smichov industriālā zona 19.gs.

Pamestās rūpnieciskās teritorijas 1999. g

Projekta statuss

Šobrīd notiek revitalizācijas darbi

Īpašumu piederība

Privātie uzņēmumi, valsts īpašums

Platība	37ha, 2008.gadā								
Pilsēt būvnieciskā struktūra	Blīvi apbūvēta postindustriāla rūpniecības zona. Jauktas izmantošanas teritorija ar sliktā stāvoklī esošām daudzdzīvokļu mājām, mazāk darbnīcām, nelieliem parkiem.								
Tehniskie dati	Tehniskie dati pieejami par 2006.gadu, tagad ir ievērojami lielāki <table> <tr> <td>Biroju platības</td><td>32 000 m²</td></tr> <tr> <td>Komercplatības</td><td>227 000 m²</td></tr> <tr> <td>Izklaide un kultūra</td><td>8000m²</td></tr> <tr> <td>Dzīvojamā apbūve</td><td>350 000m²</td></tr> </table>	Biroju platības	32 000 m ²	Komercplatības	227 000 m ²	Izklaide un kultūra	8000m ²	Dzīvojamā apbūve	350 000m ²
Biroju platības	32 000 m ²								
Komercplatības	227 000 m ²								
Izklaide un kultūra	8000m ²								
Dzīvojamā apbūve	350 000m ²								
Izvērstā projekta apraksts	Pirmā veiksmīga industriālās iekšpilsētas apkaimes transformācija mūsdienīgā urbānā centrā. Centrālā <i>Smichov</i> daļa ir labs piemērs tam, kā iekšpilsētas apkaime ar industriālo vēsturi, tiek pakļauta būtiskām urbānajām transformācijām. Jaunās publiskās telpas izveide, ieskaitot jauna skvēra izveidi, bija cieši saistīta ar daudzfunkcionālo centru <i>Zlaty Andel</i> (izveidots 2000.gadā) un iepirkšanas centru <i>Novy Smichov</i> (izveidots 2001.gadā). Lielākā projekta daļa, kas izvietota Smich ir <i>Andel City</i> un <i>Andel park</i> (izveidots 2005.gadā) komerciālie un administratīvie centri, kurus realizējot, tika pabeigts perimetrālās apbūves kvartāls ar izbūvētu kvalitatīvu publisko ārtelpu. Centrs Smichov ir kļuvis par populāru galamērķi, kurā pirmajā fāzē uzbūvētajam jaunajam laukumam ir neaizvietoama loma. Turpmāka satiksmes stabilizācija tika sasniegta pateicoties Prāgas lokveida autoceļa Zlichov-Radlicka pagarinājumam, kas tika atklāts 2002.gadā un jaunajam tramvaju savienojumam Hlubočepy-Barrandov C (atklāts 2003.gadā) un Laurova-Radlicka (atklāts 2008. gadā).								

Pirms

Pēc

Domino Plaza
**Risinājumi publiskās
ārtelpas struktūras
integrācijas pilsētā,
apkārtnē**
Papildus informācija

Centrālā Smichov funkcionēšanas nodrošināšanai bija svarīgi saglabāt esošo funkcionālo daudzveidību un īpašu vietas identitāti, izrietošu no tās industriālās vēstures.

<http://www.d3a.cz/projects/realizations/urban-planning/smichov/shopping/>

<http://www.atelier8000.cz/projekty/>

Zaļais jumts

2. Ārvalstu pieredzes izmantošanas iespējas RVC un tā AZ teritorijā

2.1. Priekšlikumi plānošanas dokumentu izstrādei un publiskās ārtelpas plānošanas pārvaldības uzlabošanai

Pētījumā apkopota piecu pilsētu (četras valstis) pieredze publiskās ārtelpas plānošanā. Ir izvērtēti **plānošanas dokumenti**, kas regulē publiskās ārtelpas, tai skaitā arī zaļo teritoriju/zaļās infrastruktūras, veloceļu plānošanu. Rezultātā ir sagatavoti priekšlikumi un ieteikumi par Rīgas situācijā pārņemamo un pielietojamo pieredzi. Plānošanas sistēmas struktūra visās valstīs, līdzīgi kā Latvijā notiek vairākos līmeņos, no nacionālā, līdz vietējam un atsevišķos gadījumos (Gdaņska), vietējais līmenis ir vienīgais saistošais.

Līdzīgi kā Rīgā, arī citās Postpadomju pilsētās, uzmanība uz detalizētu un ietverošu publiskās ārtelpas plānošanu ir vērsta salīdzinoši nesen. Līdz tam publiskās ārtelpas plānošana kā atsevišķa plānošanas joma ar tai pienākošos uzmanību netika izdalīta. Šobrīd visās aplūkotajās pilsētās liela vērība tiek pievērsta vienota publiskās ārtelpas un pēc iespējas pilnīgākas pilsētas zaļās struktūras izveidei. Tas nozīmē, ka pilsētās ir pieņemti speciāli tematiskie plānošanas dokumenti, kas regulē publiskās ārtelpas plānošanu, zaļo teritoriju plānošanu, veloceļu plānošanu, inženierinfrastruktūras un transporta plānošanu un atkarībā no pilsētas ir vai nu saistoši, vai izmantojami vadlīniju veidā.

Skaidri zināms, ka labi lēmumi sākas ar labi izstrādātu un pārdomātu plānu, kas balstās tagadnes vajadzībās un ņem vērā pilsētas veidošanās apstākļus un kurā plānotas pilsētas nākotnes pārmaiņas. Plānojot pilsētu ir jāņem vērā tie daudzie aspekti, kas veidojuši pilsētas audumu un struktūru. Publiskās ārtelpas plānošanas koncepts sākas ar Pilsētas Plānu (pilsētu vispārējie teritorijas plānojumi) (visu piemēru pilsētu gadījumos). Svarīgs aspekts ir tas, kā šis koncepts tiek izstrādāts mazākā mērogā un integrēts politikas veidošanas procesā. **Leipcigas Plāns (2020)** piedāvā labi izstrādātu nākotnes

pilsētas attīstības konceptu un kalpo par pamatu, lai piesaistītu valsts finansējumu zaļajām zonām un apkārtējai videi, kā viena no plānojuma pamata konceptiem. Zaļo zonu un apkārtējās vides koncepta joma tiek attīstīta, kā arī koordinēta hierarhiski; tā darbojas tandēmā ar citām koncepta jomām, kas nodrošina **integrētu pieeju** politikas veidošanā, izvairoties no sektorālas un sadrumstalotas plānošanas stratēģijas. Kā piemēru šādam plānam var minēt Leipčigas pilsētas teritorijas plānojumu, kas apkopo visus zaļās zonas tīklus, balstoties uz dabas un vēstures attīstību un piedāvā skaidru nākotnes attīstības redzējumu. Kā svarīgs aspekts jāpiemin, ka šis plāns tika veidots, sākot ar sabiedrisko apspriešanu (jebkura rīcība seko dialogam), kas ir izšķiroši svarīgi veiksmīgai vienlīdzīgas pilsētas nākotnes attīstībai.

Ir svarīgi tas, ka visos līmeņos plānošanas tiesību aktos tiek izmantota viena un tā pati „atvērtas publiskās ārtelpas” definīcija par kuru vienojas jomas profesionāli un kura ir saprotama un pieņemama sabiedrībai. Dažās valstīs tā nav problēma. Prāgas piemērs parāda šādas definīcijas pielietojumu, risinot īpašumtiesību jautājumus (neatkarīgi no īpašumtiesībām, zemes gabals var tikt izmantots sabiedrības vajadzībām, ja tas atrodas konkrētā zonējuma teritorijā). Lietuvas precedents demonstrē robežu starp atvērto telpu (*open space*) ar apstādījumiem, ko galvenokārt regulē Zaļo zonu akts, un pilsētvides telpām bez apstādījumiem, kuras neregulē konkrēts Akts, kā rezultātā tās kļūst viegli ietekmējamās, ja vien nav aizsargātas ar kādiem cita veida tiesiskiem aktiem (mantojuma nosacījumi, utt.). Terminoloģijā nav definēts atvērtās telpas jēdziens un debates starp arhitektūras profesionāļiem par to joprojām turpinās, tomēr šādas neizpratnes un vienošanās trūkums noved pie *caurumiem* likumdošanā, kas aizsargā atvērto telpu statusu.

Reizēm dabas katastrofas un ekonomiskas krīzes var veicināt Pilsētas publiskās ārtelpu tīkla ilgtspējīgu plānošanu. Tā tas ir noticis Prāgā, kur pēc 2002.gada plūdiem tika izstrādāti jauni noteikumi plūdu zonām (aizsardzības zonas, piekrastes) un šīs teritorijas tika pievienotas pilsētas publiskās ārtelpas tīklam. Līdzīgi arī Viļņā, kur 2009.gada ekonomiskā krīze ietekmēja privātā attīstītāja būvniecības iespējas un tādejādi no būvniecības, kurā maz uzmanības tika pievērsts kvalitatīvas publiskās ārtelpas veidošanai, pilsētplānotājiem un pilsētas politikas veidotājiem bija iespēja veidot pārdomātus un sabiedrībā apspriestus risinājumus pilsētas nākotnes attīstībai.

Izstrādājot jauno Rīgas pilsētas attīstības plānu, ar iekļautajiem saistītajiem tematiskajiem plānojumiem un pētījumiem („Vadlīniju izstrāde apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu tīklojuma nodrošināšanai Rīgā”, „Rīgas pilsētas un tās apkaimju veloattīstības koncepcijas papildināšana un pārstrādāšana par velojoslu ieviešanu Rīgas vēsturiskā centra ielās”, koncepcijas „Pilsētvidē integrētas gājēju ielu sistēmas attīstība”), Rīga tuvojas citu pilsētu modelim, kur publiskās ārtelpas un dabas teritoriju plānošana ir izcelta, kā nozīmīga un tās plānošana noteikta pamatojoties uz izstrādātajām atsevišķu jomu attīstības koncepcijām, kas ņemamas vērā projektējot jau konkrētu objektu.

Jāsecina, ka publiskā ārtelpa ir tematisks plānojums, un visās apskatītajās pilsētās publisko ārtelpu un zaļās teritorijas plāno nozariski, līdzīgi tam, uz ko virzās Rīgas dome, veidot jaunā teritorijas plānojuma izstrādi. Atsevišķas pieejas plānošanā un apsaimniekošanā ir sadrumstalotas un teorētiski viena telpa un vienas intereses praktiski ir sadalītas starp daudzām atbildīgajām un uzraugošajām institūcijām, kas ne vienmēr ļauj sasniegt optimālu, ātru un visiem saprotamu rezultātu.

- Rīgai, veicot turpmāko darbību pie publiskās ārtelpas plānošanas sistēmas izveides un uzlabošanas, ir jāpievērš uzmanība tam, lai to regulētu mazāks skaits plānošanas dokumentu, tomēr katram no regulējošajiem dokumentiem būtu pietiekami plašs kompetences loks. Jāpievērš uzmanība, lai viena joma netiktu vienlaicīgi plānota ar dažādiem, savstarpēji pretrunīgiem vai nesaskanīgiem dokumentiem.

- Izstrādājama Publiskās ārtelpas projektēšanas rokasgrāmata, kurā uzskatāmi parādīti ieteicamie un lietojamie ielu profili, apstādījumu ierīkošanas iespējas, dalītās telpas ierīkošanas iespējas un ieteicamie ielu profili, norādes par mazo arhitektūras formu izvietošanas iespējām (labie un sliktie piemēri), apgaismojuma izvietošanas, tml.. Viens no labākajiem šobrīd izstrādātajiem piemēriem ir Prāgas Publiskās ārtelpas projektēšanas manuālis (http://manual.iprpraha.cz/uploads/assets/manual_tvorby_verejnych_prostranstvi/pdf/IPR-SDM-KVP_Manual-tvorby-verejnych-prostranstvi_140624.pdf)

Citu pilsētu pieredze rāda, ka publiskā ārtelpa (transports, ielas, laukumi, skvēri, parki, u.c.) visbiežāk tiek dalīta šādās plānošanas jomās: zaļās struktūras; veloceļu attīstība, apstādījumu attīstība, ūdensmalu attīstība, publiskās ārtelpas attīstība (nereti iekļaujot iepriekšminētās tēmas).

Publiskās ārtelpas pārvaldība

Pašvaldības departaments vai organizācija, kā pārziņā ir visi publiskās ārtelpas aspekti dažādos hierarhijas līmeņos, nodrošina sistemātiskāku un labāk izplānotu procesu, sākot ar publiskās ārtelpas tīkla plānošanas fāzi līdz īstenošanai un reizēm pat iekļaujot pārvaldīšanu. Ar visām zināšanām, kas ir viena pašvaldības administrācijas sektora rīcībā, ir iespējams produktīvāk nodrošināt atgriezenisko saiti, kas balstīta uz iepriekš realizēto projektu izvērtējumu, kas palīdz pilnveidot tiesību aktu shēmas un plānošanas sistēmu. Tā tas bija gadījumā ar CABE (tagad – Dizaina Padome) Apvienotajā Karalistē; labs piemērs atrodams arī Prāgā (Prāgas galvaspilsētas plānošanas un attīstības Institūts). Viļņas piemērs ilustrē radošu pieeju atvērto telpu (īpaši nesen izveidoto zaļo zonu) pastāvīgai uzturēšanai kārtībā, kas ir ļoti svarīgi pilsētas atvērto zaļo zonu ilglaicīgiem panākumiem (Viļņas pašvaldības uzņēmums „Viļņas Pilsētas Parki”). Tas ir skaidri saprotams, ka pietiekami profesionālie resursi, kā piemēram, ainavu arhitekti un pilsētplānotāji ir būtisks resursi ikdienas politikas veidošanā un ilgtermiņa publiskās ārtelpas tīkla plānošanā. Publiskās ārtelpas pārvaldība citās pilsētās lielākoties ir vienas institūcijas pārziņā. Lai arī kopumā par plānošanu valsts līmenī un pilsētu līmenī ir atbildīgas vairākas institūcijas, tomēr vietējā pilsētu līmenī lielākoties par to atbild tikai viena institūcija. Pašvaldību līmenī publiskās ārtelpas plānošana notiek balstoties uz priekšlikumu, normatīvo aktu un tiesiskā regulējuma pamata, bet sākot realizēt plānus, bieži ir jāsaskaras ar plānos un tematiskajos plānos pieņemtā konfliktsituāciju ar privātajiem zemes īpašniekiem.

Plānojuma veiksmīga realizācija ir atkarīga no veiksmīgas sabiedrības iesaistes nodrošināšanas, ņemot par pamatu principu, ka dialogam ar sabiedrību ir jātiek nodrošinātam pirms katra sabiedrību ietekmējoša projekta uzsākšanas. Tas ir kritiski svarīgi pilsētas attīstības panākumu nodrošināšanai; labs piemērs sabiedrības iesaistē ir Leipcigas plāns (2020). Baltijas valstu veidojošajās demokrātijās publiskās apspriešanas process un sabiedrības viedokļa atspoguļošana plānošanas dokumentos joprojām ir pilnveidojams. Viļņā tas tiek mērķtiecīgi sasniegts organizējot virkni atvērto diskusiju par publiskās ārtelpas tēmu, ko organizē NVO “Arhitektūras fonds” (2014.gada rudens). Diskusijās iesaistīti pašvaldību pārstāvji, arhitekti, sabiedrības pārstāvji. Arī Gdaņskas Veloceliņu attīstības plāns ir labs piemērs sabiedrības iesaistes procesa nodrošināšanai.

2.2. Priekšlikumi plānošanas dokumentu ieviešanas vērtēšanai

Viļņas pašvaldībā tiek veikts ikgadējs monitorings, lai noskaidrotu sabiedrības attieksmi par nepieciešamajām pilsētvides izmaiņām un ņem to vērā izstrādājot plānošanas dokumentus. Reālā publiskās ārtelpas struktūras attīstība lielā mērā ir atkarīga no nākamajā gadā plānotā budžeta. Publiskās ārtelpas koncepts ir diversificēts un atdalīts elements (nav vienota jēdziena un izpratnes), kas nozīmē, ka par jautājumiem, kas saistīti ar publisko ārtelpu nodarbojas dažādi departamenti, tomēr tas sarežģī gan plānošanas, gan uzturēšanas darbus.

Publiskās ārtelpas plānošanas un attīstības panākumi lielā mērā atkarīgi no pieejamajiem profesionālajiem resursiem. Vienotāka pieeja publiskās ārtelpas plānošanā un plānojumu ieviešanā, un uzturēšanā tiek vērtēta kā iespēja sasniegt labāku publiskās ārtelpas un apstādījumu struktūras kvalitāti.

Prāgā pieņemtā plānojuma monitorings notiek salīdzinoši retāk – pirmo reizi 4 gadus pēc tā pieņemšanas un pēc tam reizi četros gados visā tā darbības laikā. Savukārt plānā esošais analītiskais materiāls tiek aktualizēts reizi 2 gados. Prāgas stratēģiskais plāns pēdējo reizi aktualizēts 2008.gadā un tā monitorings veikts ik pa 2 gadiem. Prāgas stratēģiskais plāns ir ilgtermiņa dokuments ar darbības termiņu 15-20 gadi. Šobrīd tiek izstrādāta jauna attīstības stratēģija, jo laika gaitā ir nākušas klāt jaunas zināšanas un ir mainījies viedoklis par Prāgas nepieciešamību. Jaunais plānošanas dokuments pagarinās iepriekšējo (šobrīd spēkā esošo) stratēģiju.

Leipcigā kā vienu indikatoru plānojuma ieviešanas novērtēšanā izmanto sugu un biotopu daudzveidības indikatoru, jo tā kā zaļo teritoriju plānojums ir vērsts uz pēc iespējas lielāku struktūru savienojamību, šis indikators sniedz iespēju novērtēt plāna ieviešanas sekmīgumu. Leipčigas pilsētas monitoringa sistēma balstās un kartogrāfiskā materiāla vērtēšanu un datu salīdzināšanu (galvenās tēmas - gaiss, troksnis, piesārņotas vietas, Natura 2000, plūdu skartās teritorijas). Monitoringa regularitāte ir atkarīga no mērāmā parametra un tā mērķis ir iegūt sistemātiskas zināšanas.

Kā viens no indikatoriem, kas tiek piedāvāts RVC un tā AZ publiskās ārtelpas tematiskā plānojuma vērtējumam ir teritorijas fragmentācijas indikators, kas arī ir ĢIS rīks monitoringa veikšanā (izmantojamas datorprogrammas *Spatial analyst* vai *Network Analyst*). Šajā gadījumā ir jāvērtē kā ieviešot plānu mainās iedzīvotājiem 2-3min laikā sasniedzamo zaļās struktūras elementu pieejamība (vai šajā laikā ir iespējams no dzīves vai darba vietas nokļūt līdz zaļās infrastruktūras objektam, kas tālāk savienots kopējā pilsētas zaļās infrastruktūras sistēmā).

Vērtējot dokumenta ieviešanas sekmīgumu, viens no retāk lietotajiem, bet ļoti aktuāls ir drošības indikators. Drošības indikators norāda uz to, cik cilvēki jūtas droši pilsētvidē. Drošību raksturo apgaismojuma esamība publiskajā ārtelpā un parkos, drošība uz ielas, šķērsojot brauktuves, drošības sajūta uzturoties parkos un skvēros, tml.. Lai novērtētu šo indikatoru, nepieciešams veikt ikgadējas iedzīvotāju aptaujas, tā monitorējot sabiedrības attieksmi pret drošības sajūtu pilsētvidē.

Vērtējot plānojuma ieviešanas sekmīgumu, ir jāpievērš uzmanība transporta sistēmas izmaiņām, ņemot vērā izvirzītos mērķus. Kā indikatori tam, cik veiksmīgi tiek realizēta iecerētā iedzīvotājiem draudzīgas publiskās ārtelpas ieviešana var tikt izmantots ĢIS rīks, salīdzinot un vērtējot monitoringa pārskata laikā pieaugušo brauktuviņu šķērsojumu vietu izmaiņas, velojoslu un to virzienu izmaiņas, autonovietņu skaita izmaiņas, dalītās telpas teritoriju pieejamību, tml.

Papildus visa tematiskā plānojuma ieviešanas vērtēšanai, atsevišķi nepieciešams vērtēt konkrētās attīstītās teritorijas (parks, skvērs, ielu apstādījumi, tml.) izmantošanu laika gaitā un veikt nepieciešamos uzlabojumus. Kā liecina citu valstu pieredze, teritorijas tiek apsekotas (inventarizētas) ik gadus un inventarizējamie parametri tiek noteikti atbilstoši publiskās ārtelpas objekta statusam (parks, skvērs, laukums). Ikgadējā objektu inventarizācija sniedz iespēju laicīgi plānot uzturēšanas izdevumus un nepieciešamās rekonstrukcijas. Galvenie lietojamie parametri: objekta pieejamība ar sabiedrisko transportu, kājām, automašīnu (lielajiem parkiem); ieeja objektā, tās kvalitāte; norobežojošo elementu kvalitāte, celiņu kvalitāte, celiņu nomales, izbradājums ārpus celiņiem, apstādījumu kvalitāte, iederība apkārtējā vidē, atbilstība vietai; zāliena kvalitāte; koku inventarizācija (veicama pakāpeniski, visā pilsētā, atkārtotas pārbaudes reizi 2 gados); tehnisko ēku stāvoklis (lielie parki); soliņu kvalitāte, daudzuma pret apmeklētājiem novērtējums; atkritumu urnas (tai skaitā suņu ekskrementiem) daudzuma pret apmeklētājiem novērtējums; tuaļu skaits, daudzuma pret

apmeklētājiem novērtējums; apgaismojuma kvalitāte; informācijas zīmes un norādes; rotaļu elementi, to kvalitāte;

Vērtējot ielu telpu, tiek pielietoti sekojoši rādītāji: ielas lietotāju daudzveidība (dažādas vecuma grupas, dažādas nodarbošanās, velosipēdisti); vai iela *iedrošina* gājējus tur atrasties; skatlogu pievilcība, apskates/apmeklējamie objekti, ielu mēbeles; apgaismojuma kvalitāte un kvantitāte; ielā notiekošo pasākumu daudzuma izmaiņas; ilgtspējīgi risinājumi ielu vidē. Vērtējot ielu kvalitāti ir jāpievērš uzmanība tam, kā iela palīdz orientēties (ielu nosaukumi, māju numura zīmes, norādes uz nozīmīgām vietām pilsētā), kā tajā tiek nodrošināta drošība (apgaismojums, nakts aktivitātes), kā uz ielas *sadzīvo* gājēji, autovadītāji, velosipēdisti, kā tiek nodrošinātas stāvvietas un vai to atrašanās uz ielas kalpo ielas pievilcībai vai otrādi. Tāpat vērtējot ielu telpu ir jāvērtē ielu apstādījumi (daudzums, izteiksmīgums, kvalitāte, ēnas nodrošināšana, aizsardzība pret vēju un putekļiem).

Šeit ir apkopota ārvalstīs (piemēru pilsētas un citi piemēri) pielietotā nozīmīgākā prakse publiskās ārtelpas plānojuma ieviešanas realizācijai.

2.3. Inženiertīklu plānošanas principi blīvi apbūvētā pilsētā vidē

Visas piemēru pilsētas ir izvēlētas valstīs, kurās pēdējos 20-30 gados notikušas pārmaiņas plānošanas sistēmā, ņemt vērā politiskos apstākļus valstīs. Daži mūsdienu tehniskie risinājumi, kas sniedz priekšrocības attiecībā attīstību, dažreiz nav savietojami ar pastāvošajiem tehniskajiem regulējumiem un tādejādi var tikt pielietoti tikai rezultatīvu pārrunu rezultātā (kā piemēram, augu stādīšana tuvu pie inženierkomunikāciju koridoriem, izmantojot augu sakņu aizsardzības produktus (Viļņas, Skayteks piemērs)). Jaunu tehnoloģiju un metožu pielietošana apstādījumu saglabāšanā un palielināšanā blīvi apbūvētā pilsētvidē lielā mērā atkarīgas no pašvaldībā strādājošo par publiskās ārtelpas uzturēšanu atbildīgo profesionāļu (vai piesaistīto ekspertu) zināšanām un prasmēm.

Piemēru pilsētās pielietoti risinājumi:

- Viens no publiskās ārtelpas elementiem ir pieejamas ūdensmalas, pieejami ūdens objekti. Padomju gados daudzi ūdensobjekti ir bijuši daļēji vai pilnīgi novirzīti pazemē. Rīgā šo **ūdensobjektu renaturalizācijas** iespējas tiek izskatītas tematiskajā plānojumā „Ūdens teritoriju un krastmalu izmantošanas tematiskais plānojums”. Gdaņskas pilsētas piemērs (Gdaņskas Tehnoloģijas Universitāte) liecina, ka arī citas postpadomju pilsētas saskarās ar šo problēmu un tagad, plānojot publisko ārtelpu, veic pazemē ievirzīto ūdens objektu izcelšanu virszemē.
- Šaurās ielās, kurās vienlaicīgi ir ieguldīts daudz inženierkomunikāciju, risinājums ir izmantot **sakņu barjeras (barjeras sakņu aizsardzībai)**, tādejādi koks iespējams stādīt tuvāk esošajām un plānotajām inženierkomunikācijām. Šāds risinājums piemērots Viļņā (Skyteks), kur, lai arī normatīvi šādus risinājumus neparedz, tomēr ņemot vērā vecpilsētas statusu, rasts elastīgāks risinājums.
- Potenciālajās apbūves teritorijās noteikt konkrētas vietas (ar iespēju pielāgot novietojumu projekta risinājumiem), kas paredzamas zaļajām teritorijām. Tāpat plānojot jaunas teritorijas ir jāfokussējas uz to, **lai teritorijas būtu viegli šķērsot**, jo tikai tādā gadījumā tās iekļausies kopējā struktūrā
- Jaunajos projektos tiek paredzētas **ilgtspējīgas lietus ūdens sistēmas**, kur savāktais lietus ūdens tiek uzkrāts, virzīts mākslīgās ūdenstecēs vai veidoti dekoratīvi dīķi (Leipcigas piemērs, Zaļais loks/Pilsētnieku parks). Ir jāuzsver, ka par ilgtspējīgu lietus ūdens apsaimniekošanu domā visās izvērtētajās pilsētās.

Ilgspējīgas transporta sistēmas politikas pamatā ir autotransporta skaita samazināšana virzienā uz un no centra. Tāpēc sabiedriskā transporta savienošana vienotā sistēmā ar velosipēdistu ceļiem un gājēju zonām ir noteikta kā galvenā pilsētas prioritāte. Lai to sasniegtu ir pieņemti sekojoši pasākumi:

- Plānojot jaunus objektus, pēc iespējas kur to atļauj grunts apstākļi, **stāvvietas ievietot pazemē** (Gdaņskas pieeja ārtelpās plānošanā) lai neizniekotu publiskās ārtelpas teritoriju. Ja nav iespējams nodrošināt ielas pārbūvi par gājēju ielu, ielām ir jābūt ar **dalītās telpas principu** un ar prioritāti gājējiem. Lai nodrošinātu drošību vienotajā telpā, izmantojami vizuāli spilgti zonas nodaloši elementi, krāsojums.
- Koncentrēt un dažādot “pilsētas piedāvājumu” (tirdzniecība, atpūta, kultūra, utt.) ar pievilcīgiem ārtelpas elementiem – fasādes, ainavas, utt., lai piesaistītu gājējus.
- Pilsētas iedzīvotāji un tūristi ir gandrīz piespiesti apstāties, skatīties, satīties, apsēties uz īpaša dizaina soliēm ar jumtiņiem, lai apbrīnotu mākslu, ūdeni, ainavas.

Vitāli svarīgs plānošanas elements ir atvērt tās publiskās ārtelpas vietas, kas šobrīd nav pieejamas, nav definētas un neierakstās pilsētas audumā un integrēt tās kopējā publiskās ārtelpas struktūrā.

2.4. Apstādījumu sistēmas īstenošana risinājumi blīvi apbūvētā pilsētas vidē

Izvērtējot citu pilsētu pieredzi apstādījumu un zaļo teritoriju plānošanā, kā vērtīga un pārņemama vai pielāgojama ir vērtējama sekojoša pieredze:

- Viena no problēmām apskatītajās pilsētās un Rīgā, ir **izkritošie apbūves posmi**, kas laika gaitā ir kļuvuši par publiskās ārtelpas daļu un ir pilsētnieki tos ir pieņēmuši. kā neiztrūkstošu pilsētas daļu skvēru un laukumu veidā. Bieži apbūves iztrūkums ir sekas II Pasaules karam. Tās ir vietas, kur pirmskara apstākļos apbūve bija atļauta un bija realizēta, bet pēc ēku nojaukšanas vairs nav tikušas atjaunotas. Līdz ar to rodas pretrunas starp nepieciešamību un iespēju atjaunot vēsturiski ielas vai konkrētas vietas veidolu un to, ka pilsētnieki ir pieņēmuši esošo situāciju un nevēlās atjauno vēsturisko situāciju. Piemēram, Viļņas gadījumā bieži vien šīs ārtelpas ir sliktā stāvoklī tehniskās apkopes trūkuma dēļ, un tās atrodas virs vērtīgu vecu ēku **kultūrslēņa** un ēku pagrabiem. Jaunā Viļņas vecpilsētas mantojuma projekta koncepcija (2011) izskata šādu zaļo zonu saglabāšanu un arheoloģijas aizsardzību.
- Lai saglabātu un nenodarītu postījumu iespējamām **arheoloģiskām vērtībām**, pagaidu apstādījumi tiek atļauti tikai tādi, kas ir ar seklām saknēm. Tiek pieļautai augsnes izveidošana, kas neietekmē potenciālas aizsargājamās arheoloģiskās vērtības.
- Šādām teritorijām kuras nākotnē varētu tikt apbūvētas plānošanas dokumentos tiek pieņemtas kā **pagaidu zaļās zonas**. Pagaidu zaļo zonu statuss viestu skaidrību pilsētniekiem un uzsvāru, ka tiek atjaunotas un saglabātas Viļņas vecpilsētas daudzās zaļās zonas.
- Zaļās struktūras nodrošināšanai nepieciešams izskatīt iespēju struktūrā iekļaut **dzīvojamo ēku iekšējos dārzus (pagalmus)**. Tas šobrīd ir viens no Viļņas vecpilsētas un Gdaņskas pilsētas plānošanas izaicinājumiem.
- Viena no iespējām iekļaut pagalmus kopējā ārtelpā, ir **paplašināt izmantošanas nosacījumus**, pielietot elastīgākus nosacījumus attiecībā uz āra kafejnīcām, ļaujot tām izmantot arī iekšpagalmus, kā to dara Gdaņskas pilsētā (bet kas ir lēns un grūti sasniedzams process Viļņā

ņemot vērā kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības prasības katrai telpai pilsētas vēsturiskajā centrā).

- Privāto īpašnieku zemes gabali, kas šobrīd ir neizmantoti un stāv neaizbūvēti var tikt **iznomāti ar ilgtermiņa nomas līgumu**, paredzot, ka zeme netiks aizbūvēta, bet uz tās tik izvietoti vasaras stādījumi, viegli demontējamas mazās arhitektūras formas, tml. Šāda prakse vairākus gadus sekmīgi darbojas Leipciģā (10 gadu līgums). Privātie zemes īpašnieki bez nomas atlīdzības papildus iegūst arī īpašuma vērtības pieaugumu (vieta kļūst sabiedrībā nozīmīga, tai blakus tiek izvietoti objekti, kas ceļ īpašuma vērtību).
- **Konstruktīvas diskusijas un kompromisu meklēšana** kopīgi ar komunikāciju turētājiem var vest pie rezultātiem, kur šaurajās blīvas apbūves ielās tiek rasta iespēja izvietot apstādījumus, tomēr, tam ir jābūt procesam, kur visas iesaistītās puses vēlas nonākt pie vienota rezultāta un ir iesaistīti profesionāli eksperti un pielietotas labākas prakses. Konsultāciju un diskusiju rezultātā iegūtie secinājumi iestrādājami tālākajos plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos.
- Klaipēdā un Viļņā izstrādājot detālplānojumus ir norādīts sasniedzamais apstādījumu un atvērtās telpas procents, tomēr jāuzsver, ka tā vienmēr ir konstruktīvas apspriešanas tēma starp attīstītāju un stingras pozīcijas noturēšana no pašvaldības puses, apstiprinot plānojuma ar detalizētām zaļajām teritorijām priekšlikumu.